Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаэетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэз гарана | № 298 (14012) | 1972 оной декабриин 20, среда | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦК-гай СЕКРЕТАРЬ — Владимир Иванович ДОЛГИХ

1924 ондо түрэһэн, ород. 1942 онһоо КПСС-эй гэшүүн, дээдэ эрдэмтэй — Эрхүүгэй горно-металлургическа институт дүүргэһэн, техникын эрдэмэй кандидат.

1941—1943 онуудта Совет Армида алба хэһэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадаһан байна. 1949 онһоо, институт дүүргэһэнэй һүүлээр, Красноярск хотын заводуудта халаанай, цехэй начальнигаар, ахамад инженерээр хүдэлмэрилөө. 1958 онһоо — А. П. Завенягинай нэрэмжэтэ Норильска горно-металлургическа комбинадай ахамад инженерээр, 1962 онһоо — директорээр хүдэлмэрилөө. 1969 ондо КПСС-эй Красноярска крайкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан юм.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй долоодохи, наймадахи зарлалнуудай Верховно Соведэй депутат.

Социалис Ажалай Герой Ленинэй гурбан орденоор, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай Нэгэдэхи Шатын орденоор ба медальнуудаар шагнагданхай.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум 1972 оной декабриин 18-да болоо.

Пленум «СССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ нүхэр Н. К. БАЙБАКОВОЙ, «СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай» СССР-эй финансын министр нүхэр В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ элидхэлнүүдые соносожо, зүбшэн хэлсэбэ.

Элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэдэ нүхэд Н. Д. ХУДАЙБЕРДЫЕВ — Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Б. АШИМОВ — Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Г. В. РОМАНОВ — КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь, Г. С. ЗОЛОТУХИН— КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь, В. В. ЩЕРБИЦКИЙ — Украинын компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, И. П. КАЗАНЕЦ — СССР-эй хара металлургиин министр, Д. РАСУЛОВ — Таджикистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Е. Е. АЛЕКСЕЕВСКИЙ — СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр хабаадаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ Пленумэй түгэсхэлдэ ехэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум эдэ асуудалнуудаар зохихо тогтоол баталан абаа.

Пленум нүхэр В. И. ДОЛГИХ, гэгшые КПСС-эй ЦК-гай секретаряар һунгаба.

Пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан, нүхэр В. П. Мжаванадзиие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадай уялгануудһаа Пленум сүлөөлөө.

Тиин КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛ

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1973 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ, СССР-эй 1973 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ПРОЕКТНҮҮД ТУХАЙ

СССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, 1973 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые гол түлэб һайшаагаад, эдэниие СССР-эй Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ табиха.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИЛДААНАЙ ОРДЕН.

ШЭНЭ ИЛАЛТА АМЖАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

СССР-эй Верховно Соведэй V сесси хүдэлмэрээ эхилбэ

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай агуу ехэ гүрэн түүхэдэхи алдарта һайндэрөө — СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтажа байна. Совет арад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые Ленинскэ Коммунис партиин хүтэлбэри доро амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Түрэл партидаа дурлаһагаа мэдүүлһэн ажалшадай үгэнүүд мүнөө орон дотор үнгэргэгдэжэ байгаа баярай суглаанууд дээрэ СССР-эй бүхы арадуудай хэлэн дээрэ соностоно, коммунизм байгуулгын агуу ехэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо элсүүлэн үгэхые совет хүнүүд найдуулна.

Хэһэн, бүтээһэн ажал хэрэгүүдэйнгээ дүнгүүдые сорсолхын, түсэбтэ табан жэлэй гарахаяа байһан гурбадахи жэлдэ бэелүүлхэ түсэбүүдээ хараалхын тула бүгэдэ арадай һайндэрэй — Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн урда тээхэнэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Эхэ оронойнгоо ниислэл хотодо суглarба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум декабриин 18-да боложо СССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые гол түлэб һайшаагаад, СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табихыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаа.

СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси декабриин 18-да Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэрээ эхилбэ. Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани үдэшын 6 часта нээгдээ.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Щербицкий, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев гэгшэдэй ерэхэдэнь, депутадууд, айлшад һуурихаа бодожо, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат А. П. Шитиков хоёр палатын хамтын заседани нээгээ.

Зүблэхэ зүйл:

1. СССР-эй арадай ажахые 1973 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай.
2. СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай ба СССР-эй 1971 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудалнуудтайгаар баталагдаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Н. К. Байбаков зүблэхэ зүйлэй түрүүшын асуудалаар элидхэл хэбэ.

СССР-эй финансын министр, депутат В. Ф. Гарбузов «СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1971 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэл хээ.

***

СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси декабриин 19-дэ Москвада хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй заседани үглөөнэй 10 часта Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдээ. Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат А. П. Шитиков заседаниие нээбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй заседани үглөөнэй 10 часта Кремльдэхи Палатануудай заседаниин зал соо нээгдээ. Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат Я. С. Насриддинова заседаниие нээбэ.

(ТАСС).

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ АЖАЛАЙ АМЖАЛТАНУУД, ТЭДЭНЭЙ ҮДЭР БҮРИИН НЯГТА ХОЛБООН, КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТАДА ХАМТААРАА ОРУУЛЖА БАЙҺАН ХУБИТА ТУХАЙНЬ ТАСС-ай КОРРЕСПОНДЕНТНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ.

АЖАЛАЙ ЖАГСААЛ

* * *

АРМЕНИ: ХИМИГҮҮДЭЙ ҺУРГУУЛИ

Ереванай Кировэй нэрэмжэтэ химическэ комбинадай Хүндэлэлэй самбар дээрэ олон шэнэ нэрэнүүд һаяхан бэшэгдэбэ. Тэдэнэй тоодо ород Анатолий Стемницкий, украин Александр Костюченко, грузин Отари Эпитошвили, татар Галим Галимов оролсоно. Оронной нютаг бүхэнһөө ерэһэн слесарь ба хабсарагшад предприятияа шэнэдхэн заһабарилха хэрэгтэнь Армениин химигүүдтэ туһалаа. Тэдэнэй туһаламжаар оньһожоруулгын тохеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Эдэ бүгэдын ашаар продукци үйлэдбэрилгэ 15 процентээр ехэ болоо, ажалай эрхэ байдал нилээд һайжарһан байна.

1933 ондо С. М. Кировэй зууршалгаар Армениин ехэ химиин гол предприятиин проект зохёолсоһон Ленинградай эрдэмтэдэй нэрэ энэ предприятиин алдар солын дэбтэртэ оруулагдаа. Бүхы Эхэ оромнай тиихэдэ республикада туһалһан байгаа бшуу. Москва, Ленинград, Киев, Баку болон бусад городуудай ажалшад орон дотор түрүүшынхеэ каучук үйлэдбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Ереванда хэрэгтэй болохо тохеэрэлгэнүүд эльгээгдээ, олон ондоо үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эндэхи барилгада ажаллаа. 1940 оной мартын 19-дэ түрүүшын каучук үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаа һэн.

Он жэлэй ошохо бүри комбинат хүсэ ехэтэй болоо. Каспиин нефтянигууд, Ураалай электротехнигууд, Сибириин электронщигууд, Москвагай гутал оёгшод тус комбинадай продукци абажа эхилбэ. Тиигэжэ энэ предприяти юрэ бусын һургуули болоо. Армениин химигүүдэй дүй дуршалые халан абахаяа Дунда Азиһаа, Сибирьһээ, ороной экономическа бусад районуудһаа мүнөө Ереванда ерэжэ байдаг болонхой. Ереванай мэргэжэлтэдэй туһаламжаар Сумгаит, Караганда хотонуудта каучук үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ.

Тус комбинат мүнөө орон дотороо хлоропреново каучук гаргадаг мантан томо предприяти болонхой. 20 ондоо үндэһэ яһатанай хэдэн мянгаад хүнүүдэй ажалладаг энэ коллектив ороной арадай ажахыда арба гаран янзын каучук ба латекс үгэжэ байна.

В. МАНУКЯН,
ТАСС-ай корр.

МАЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ЖАГСАЯ!

НЁДОНДОНОЙХИҺОО ҺАЙНААР...

Хурбагатайн «Дружба» колхозой һаалишад болон үхэршэд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон тухайгаа дуулдайлан мэдүүлнэ. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ тус ажахы 12.900 центнер һү һаажа абаха юм. Арбан һарын туршада эндэ … центнер һүн һаагдаха … һаалишад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаажа абаха гэһэн социалис уялга баталан абаба. … ажахы жэлэй туршада … центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Энэнь байгша оной … нёдондонойхиһоо 1200 центнерээр ехэ. Гүрэндэ мяха, һү, … элбэгээр тушаахын хажуугаар, үхэр малайнгаа тоо толгойе олошоруулха гэжэ энэ … малшад нэгэн дуугаар … байна.

… үбэлжэлгэ хаа хаанагүй … мүү бэшээр ябажа байна … ажахын һаалишад гүрэндэ … 80 центнер һү тушаагаа … энэнь үнгэрэгшэ … энэ үесынхитэй жэшэхэдэ … 00 центнерээр ехэ болоо … Дора Григорьевна … Занграева, Полина …, Агафья Федорова, Анна Калашникова болон бусад 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2550—2200 килограмм һү һаажа, ажахы сооо эрхимлэнэ.

Ерэхэ жэлдэ гүрэндэ мяха худалдаха түсэб даабариие амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө үхэршэд Акинфиев, Нестерев гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана. Давыдовай даадаг гахайн фермын коллектив байгша ондо 1831 поршоонхо абаад, гээлтэ хороолтодо оруулангүй түлжүүлжэ байнхай. Габшагай бэрхэ гахайшад гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Энэ фермын коллектив шахамал бүхэнөө 110 килограмм шэгнүүртэйгээр тушааха гэһэн социалис уялга баталан абаад, түрүүшын үдэрһөө эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ байнхай.

А. НАГАСЛАЕВ.

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭЛ БАЙХА

Нима Тубчинович Дамбаев ажахынгаа дун сагаан хонин һүрэг олошоруулха хэрэгтэ хубитаяа бага бэшээр оруулһан байха. Үбэлэй янгинама хүйтэн, зунай аяма халуун гэнгүй, тухэреэн жэлдэ оролдосотойгоор хүдэлһэнэйнь ашатобойн гаража ерэдэг гээшэ ааб даа.

1971 ондо Нима Тубчинович даажа байһан 650 эхэ хониднһоо 812 хурьга абажа, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алдартай. Байгша ондо дүй дуршалөөр баян хонишон 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга түлжүүлжэ, хүхэ ногоондо гаргахадаа тус бүриень 20—22 килограмм болгожо тушаагаа.

— Нимын түлжүүлһэн хурьгадые тушаажа абаһан хүнүүд хододоо баяртай байдаг. Тиигэншьегүй яахаб. Тобир һайн хурьгадые ондо оруулхада алишье талаараа хүнгэн байдаг гээшэ ааб даа — гэжэ Цайдамай отделениин зоотехник Екатерина Александровна Бутуханова ахалагша хонишон тухай омог баяртайгаар намда хөөрөө бэлэй.

Абаһан хурьгадаа гээлтэ хороолтогүйгөөр ондо оруулжа, хонин һүрэгөө бүри олон болгохын тула ажахын түлгэшэд оролдожо байнхай. Эдэ нүхэднай хонишодой түйлаһан амжалтые улам батадхана бшуу.

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ ахалагша хонишон Нима Тубчинович бүри ехэ амжалта түйлахаар шиидэн ажаллажа байнхай. Нүхэр Дамбаев КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй «1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө» тогтоолые уншаад, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһоноо мэдүүлбэ.

— Бидэ үбэлжэлгэеэ эрхим һайнаар үнгэргэхын тула бүхы шадабарияа гарган ажаллахаар зэһэнхэйбди. Ерэхэ жэлдэ манай отарын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн дээшэлмэл социалис уялга баталан абаа, — гэжэ Нима Тубчинович манда хөөрэбэ.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ ахалагша хонишон май һарада хурьга абадаг байһан һаа, харин энэ жэлэй март һарада түл абахаар түсэблэнэ. Энэ шухала хэрэгтэнь тэрэнэй һамган Цэрма Бальжинимаевна ехэхэн туһа хүргэнэ.

Нима Тубчинович хэлэһэндээ хүрэжэл һаладаг ажалша бэрхэ хонишон юм. Малай үбэлжэлгэ мүнөө түлэг ябажа байна. Даажа абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула Дамбаевтай суг хүдэлдэг хонишод бүхы хүсэ шадалаа гарган ажаллажа байна.

Б. ШИРЕТОРОВ.
Сэлэнгын аймаг.

Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Бадма Данзанович Мархуевай үнгэрэгшэ жэлдэ түйлаһан ажалайнь амжалта ехэ даа. Бадма Данзанович байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлжэ, түсэбэй ёһоор 4 киломграмм 500 грамм нооһо абаха сад, 4 килограмм 700 грамм нооһо хонин бүриһөө хайшалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Б. Д. Мархуев.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ҮБЭЛЭЙ ХҮЙТЭНДЭШЬЕ...

Үбэлэй сагта мал шахан таргалуулха гээшэ хэсүүхэн лэ хэрэг. Гэбэшье Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой малшад Василий Бахманов, Георгий Венедиктов гэгшэд ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, янгинама хүйтэн сагташье малайнгаа шэгнүүр нэмээжэ шадана. Тэдэнэр шахан таргалуулха 150 хашараг мүнөө харууһална. Ноябрь һарада мал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдээ 1000 граммаар нэмээгээ.

— Декабрь һарадашье даажа абаһан хашарагуудаа һайнаар харууһалжа, шахан таргалуулхабди, —гэжэ Василий Бахманов мэдүүлнэ.

А. СУРМАЧ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д-Н. Т. РАДНАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна органуудта, республикын гүрэнэй статистикын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин начальник нүхэр Раднаев Даша-Нима Тыжебровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 18.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. И. КОЗУЛИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Кабанскын аймагай ажалшадай депутадуудай Кабанскын хүдөөгэй Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Козулин Артем Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 18.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Т. АЛФЕРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, загаһа хамгаалха талаар гүрэнэй инспекцидэ олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө загаһа хамгаалха талаар Прибайкальска инспекциин гүрэнэй районно инспектор нүхэр Алферов Александр Терентьевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной декабриин 18.

ШЭНЭ ИЛАЛТА АМЖАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1973 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. БАЙБАКОВОЙ элидхэлһээ

Мүнөө боложо байгаа СССР-эй Верховно Совэдэй сесси Совет Социалис Республиканuудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй бүгэдэ арадай һайндэрэй урдахана боложо байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн манай арад ажалай болон политическэ шэнэ эдэбхеэр, арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй XXIV съездын даалгабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн энэ баярта ойе угтажа байна.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада совет экономикын хүгжэһэн юрэнхы дүнгүүд дээрэ Н. К. Байбаков элидхэлэйнгээ эхиндэ тобшоор тогтобо. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор тодорхойлогдоһон партиин мүнөө үедэхи экономическа политикын шууд сэхээр бэелүүлэгдэһэнэй ашаар арадаймнай ажахы шэнэ, бүри үндэр шатада гаража, манай обществын экономическа болон социальна дэбжэлтэдэ ехэ алхам хэгдэбэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ.

Хэрэглэмжэ болон нөөсэлэлгэдэ ашаглагдадаг ороной национальна доход табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада 26,2 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 10 процентээр дээшэлхэ байна.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 54 миллиард түхэригһөө үлүү гэхэ гү, али 15 процент шахуу ехэ болохо юм.

Табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури саашадань бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ 28 миллиард гаран гүрэнэй мүнгэ зөөри һомологдоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай, правительствын эмхидхэлэй болон политическэ тон ехэ хүдэлмэри үнгэргэһэнэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шэн габьяатаар ажаллаһанай, партийна болон советскэ организацинуудай нютагуудта шадамар бэрхээр хүдэлмэрилһэнэй, промышленностиин болон арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай зүгһөө ехэ туһаламжын үзүүлэгдэһэнэй ашаар тон түбэгтэй бэрхэ сагай уларилда яһала ехэ тараан энэ жэлдэ абтажа, тэрэнь 8-дахи табан жэлэй жэл бүхэнэй дунда зэргын хэмжээнһээ нэгэ бага ехэ байха байна. Мүн хүдөө ажахын продукцинь бүхы дээрээ үнгэрэгшэ табан жэлэй жэл бүхэнэй дунда зэргын хэмжээнһээ дээшэ байха юм.

Совет арадай байдалые һайжаруулха тушаа партиин XXIV съездын хараалһан хэмжээнүүд түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэжэ байна. Үнгэрһэн жэлдэл адли, мүнөөшье жэл национальна доходой 80 процентнь совет арадай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Энэ үе соо хэдэн һалбаринуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн дээшэлүүлэгдээ, ажалшадай пенси болон социальна тэдхэмжэнь һайжаруулагдаа, дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй стипенди дээшэлүүлэгдээ. 1971—1972 онуудта эдэ бүхы хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар 34 миллион хүнэй мүнгэн олзонь дээшэлһэн байна. Энээниие хараада абаад байхада, бодото доходые хүн бүхэн дээрэ абажа үзэхэдэ, тэрэнь 8,2 процентээр дээшэлһэн, хүдэлмэришэн болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн 7 процентээр, колхознигуудай һарын дунда зэргын түлөөһэн 8,1 процентээр нэмэһэн байна.

Арадай ажахын зарим һалбаринуудта үзэгдэжэ байгаа нилээд ехэ дутагдалнуудые гүйсэд зайсуулһан һаамнай, манай экономикын хүгжэлтэ бүри ехэ амжалтатай байха бэлэй. Үйлэдбэриин предприятинуудые ашаглалгада оруулха түсэбэй дүүргэгдээгүй тухай, хэдэн ушарта тэдэниие аали нобшоор ашаглалгада оруулһан тухай эндэ түбхын түрүүндэ хэлэгдэнэ.

Сагай уларилай муу байһан ушарһаа хүдөө ажахын продукци хараалагдаһанда орходоо нилээд багаар абтажа, энэнь 1972 оной түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ муугаар нүлөөлһэн байха юм.

Энээнһээ боложо, 1972 ондо промышленностьда бүтээн гаргагдахаар хүлеэгдэжэ байһан ниитэ продукциин ургалтань 26 миллиард түхэриг шахуу байха гү, али түсэбэй ёһоор 6,9 процент байха аад, бодото дээрээ 6,5 процент болохо юм.

1971—1972 онуудта түйлагдаһанда орходоо ниитын ажалай бүтээсые ехэшэгээр дээшэлүүлхэ гэжэ 1973 оной түсэбэй проект дотор хараалагдана гээд элидхэл соо тэмдэглэгдэбэ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар национальна доход болон промышленна продукциин ургалтын арбанай юһэн хуби шахууень, хүдөө ажахын продукци болон барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин бүхы ургалтыень, түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгын бүхы ургалтые түйлаха гэжэ хараалагданхай.

Ороноймнай национальна доход 1973 ондо 18 миллиард түхэриг шахуу ехэ болохо гэхэ гү, али 6 процентээр дээшэлхэ байна.

1972 онойхидо орходоо 5,8 процентээр ехэ промышленна продукци бүтээн гаргаха, тэрэ тоодо «А» бүлэгэй продукциие 6.3 процентээр, «Б» бүлэгэй продукциие 4,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Табан жэлэй түсэбтэ даалгабаряар хараалагдаһанда орходоо энэ жэлдэ промышленна продукциие бүтээн гаргалга яахадаа зарим тэды аалидаха байнаб гэхэдэ, илангаяа хара металлургида, химиин, нефтиин, газай болон хүнгэн промышленностьда үйлэдбэриин предприятинуудые хожомдожо ашаглалгада оруулагдаһанһаа, тэрэшэлэн хүдөө ажахын хэдэн зүйлэй түүхэй эдэй дуталдаһанһаа дулдыдаха байна.

1973 ондо **электроэнерги** абалга 915 миллиард киловатт-час болохо, энэнь байгша оной хэмжээндэ орходоо 6.4 процентээр ехэ байха юм.

Түлишын промышленностиин һалбаринууд саашадаа хүгжөөгдэхэ, **нефть** абалга 30 миллион тонно шахуу гэхэ гү, али 7,5 процентээр, газ абалга 17 миллиард кубическа метрээр гэхэ гү, али 7.7 процентээр ехэ болохо юм.

Табан жэлэй түсэбэй ёһоор **нүүрһэ** абалга 665,3 миллион тоннодо хүргэгдэхэ гү, али байгша онойхидо орходоо 9 миллион тонноор ехэ байха юм.

Металлургическа промышленностиие саашадань хүгжөөхэ, хара металлнуудай шанарые һайжаруулха, хабтайлгамал түмэрэй, сорго болон метизүүдэй сортыень олошоруулжа, арьбалхада эгээл һайн янзыень бүтээн гаргаха тушаа ехэ зорилго табигдана. 1973 ондо 130,7 миллион тонно булад үйлэдбэрилэгдэхэ, тэрэшэлэн 91,5 миллион тонно бэлэн хабтайлгамал түмэр абаха гэжэ түсэблэгдэнхэй.

Урда жэлнүүдэйхидэл адли **химиин болон нефтехимическэ промышленностиие** бушуу түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалагдаба. Энэ һалбариин продукциин хэмжээн 8,5 процентээр дээшэлхэ байна. Мүн табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн соо минеральна үтэгжүүлгэ бүтээн гаргаха гэжэ хараалагдана.

Машина бүтээлгын продукци 10,4 процентээр ехэ болохо. Дүрбэ мянган шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудые үйлэдбэрилхэ, хуушарһан 1,5 мянган хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэриһөө гаргаха тушаа даалгабаринууд түсэбөөр хараалагданхай.

Барилгын материалнуудай промышленностиие саашадань хүгжөөхэ гэжэ түсэб соо хараалагдана. Цемент абалга 4,5 процентээр, асбестоцементнэ листнүүдые абалгые 5,2 процентээр, гэр хушадаг зөөлэн материалнуудые 10,5 процентээр, барилгын шэл 3,5 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагданхай.

Хүнгэн промышленностиин продукциин хэмжээн түсэбэй ёһоор 1973 ондо 4 процентээр дээшэлхэ байна. Тиихэдэ хүн зоной ехээр абадаг товарнуудые түргэнөөр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо гэжэ хараалагдана.

Бии болохо түүхэй эдые хараада абаад байхада, эдеэ хоолой промышленностиин продукциие 2 процент шахуу дээшэлүүлхээр хараалагдана. Тиихэтэй хамта эдеэ хоолой продукциин зарим янзыень абалга болон ассортиментыень һайжаруулгые 1973 ондо табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо дээгүүр хэмжээндэ түйлаха гэжэ тухайлагдана.

Культурно-ажаһуудалай болон гэр байдалай эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ 18,6 миллиард түхэриг байхаар гү, али байгша онойхидо орходоо 11,5 процентээр ехэ байхаар хараалагдана.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй түсэбүүдтэ орходоо 1973 оной арадай ажахын түсэб дотор эрдэм ухаан болон техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тушаа даалгабаринууд нилээд олошоруулагдаба. Тусхайлбал, эгээл шухала шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэ, прибор болон материалнуудые гаргадаг болохо тушаа промышленностьда 500 гаран даалгабари үгтөө. Хүтэлбэриин элдэб янзын автоматизированна 480 системэ гэхэ гү, али байгша онойхидо орходоо 1,8 дахин олон системэ ашаглалгада оруулха хэрэгтэй.

1973 оной түсэбэй гол зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, хүдөө ажахые ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар манай партиин олон жэлдэ холын хараатайгаар зохёоһон комплексно программын бодото бэелэл, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые хангаха энэ һалбариин материально-техническэ найдамтай бааза тогтоолго болоно.

1973 оной түсэбөөр хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 16,4 миллиард түхэриг гүрэнэй зүгһөө капитальна хүдэлмэридэ һомологдохоор хараалагдана. Энэ хадаа табан жэлэй түсэбөөр энэ жэлдэ хараалагдаһан хэмжээн соо. 1972 онтой сасуулан харабал, энэ һомололгын хэмжээн 11,7 процентээр дээшэлнэ. Колхозуудай мүнгэ зөөри хараада абалсахада хүдөө ажахыдахи капитальна хүдэлмэриин ниитэ хэмжээн 25,4 миллиард түхэригэй болохо юм.

Хүдөө ажахыда гүрэнэй зүгһөө капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ зөөриин гурбанай нэгэ хуби мелиорацида зорюулагдан, 701 мянган гектар газар уһалха, 911 мянган гектар намаг газар хатааха, 8,5 миллион га бэлшээри уһажуулха арга олдохо байна.

Ерэхэ жэлдэ ороноймнай хүдөө ажахы 57 миллион шахуу тонно минеральна үтэгжүүлгэ абаха гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 3,4 миллион тонно ехээр үгтэхэ, тэрэшэлэн ургамалнуудые хамгаалха ехэхэн хэмжээнэй химическэ зүйлнүүд үгтэхэ болоно. Эдэ бүгэдэһөө гадна 1,5 миллион тонно тэжээлэй фосфадууд мал ажалда үгтэхэ байна.

Хүдөө ажахын валовой продукциин ниитэ хэмжээн хүлеэгдэжэ байһан энэ жэлэйхитэй сасуулбал, 12,6 процентээр, тэрэ тоодо, колхоз, совхозуудай ниитын ажахынуудта — 14,3 процентээр дээшэлхэ. Табан жэлэй түсэбтэй зохилдуулан, ороохо тараанай ургаса 197.4 миллион тонно гү, али 1966—1970 онуудай дунда зэргээр жэлэй үйлэдбэриһөө 17,8 процентээр дээшэлхэ.

Парти, правительствын абаһан эмхидхэлэй ба экономическа ехэ хэмжээнүүдэй ашаар хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдан абаха талаар хараалагдаһан даалгабаринууд дүүргэгдэхэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Тараан ажалай ба мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ ба худалдан абалгые дээшэлүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолой энэ хэрэгые дүүргэлгэдэ туһалхань дамжаггүй.

Транспортаар ашаа зөөлгэ 5,6 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана, ниитэ хүн зоной транспортаар пассажирнуудые зөөлгэ — 5,3 процентээр дээшэлхэ.

Түмэр замай транспорт хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан капитальна хүдэлмэридэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөриин хэмжээн 5,3 процентээр ургаха. Далайн транспортда шэнэ суднанууд нэмэжэ үгтэхэ, портнуудта причалнуудые барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ ба тэдэнэй техническэ хангалга һайжаруулагдаха юм. Агаарай граждан флот мүнөө үеын шэнэ түхэлэй, аятай зохид самолёдуудаар хангагдаха. Автомобильца транспортаар ашаа шэрэлгэ 280 миллиард тонно-километрһээ дээшэлхэ.

Хэлхеэ холбооной, радио дамжуулгын ба телевидениин хэрэгсэлнүүдые саашадань бүри һайжаруулхаар түсэб соо хараалагдана. 1972 онойхитой сасуулбал, хэлхеэ холбооной талаар хүн зониие хангаха хүдэлмэриин хэмжээн 7,9 процентээр дээшэлхэ. Табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан телевизионно дамжуулгын 13 станциин орондо 19 станци ашаглалгада үгтэхэ байна.

Бүхы оршонуудһаа капитальна хүдэлмэридэ һомологдохо мүнгэ зөөриин ниитэ хэмжээн 1973 ондо 96 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоно гэхэ гү, али энэ жэлэй хүлеэгдэжэ байһан хэмжээнһээ 3,5 процентээр ехэ. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн энэ жэлэй хэмжээнтэй адлирхуу байхаар тухайлагдана.

Арадай ажахые хүгжөөлгын темп ба тэнсүүри тааралдалые тодорхойлдог арадай ажахын эгээн шухала барилгануудые бодхоохо хэрэгтэ материал болон техническэ хэрэгсэлнүүдые хамтадхан элсүүлхэ зорилгоор нютагай мэдэлэй оршонуудһаа капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомологые хизаарлаха гэжэ түсэбөөр хараалагдана.

Хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгэ зөөри, дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, табан жэлэй түсэбөөр хараалагданхай гээшэ. Промышленностиин бусад шухала һалбаринуудта капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээе дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Гэр байрын барилгын капитальна хүдэлмэридэ һомологдохо мүнгэ зөөри табан жэлэй түсэбэй даабаринуудаар үгтэһэн хэмжээндэ байха.

1973 ондо капитальна хүдэлмэридэ хараалагдаһан мүнгэ зөөриин хэмжээн арадай ажахын бүхы һалбаринуудтахи 80,5 миллиард түхэригэй гол фонднуудые ашаглалгада оруулха арга олгоно.

КПСС-эй XXIV съездын ба партиин Центральна Комитедэй мэнэ һаяхан болоһон Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, 1973 оной түсэб соо совет арадай материальна болон культурна ажаһуудалые саашадань һайжаруулха талаар ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхээр хараалагдана гээд элидхэл соо тэмдэглэгдэнхэй.

1973 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһые 2,7 процентээр, колхознигуудай ажалай һарын дунда зэргын түлөөһэ 4.4 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Хүн бүхэнэй бодото салин хүлһэн энэ жэлэйхитэй сасуулбал, 4,5 процентээр дээшэлхэ байна.

Һара соо 70 түхэриг хүрэтэр абтадаг салин хүлһые нэмээлгэ саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ, тиихэ зуура хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргээр абадаг ажалай түлөөһэн ба салин нэмээгдэхэ байна.

1973 оной туршада Алас-Дурнын, Сибирь ба Ураалай бүхы районуудтахи промышленность болон үйлэдбэриин бусад һалбаринуудай хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта шэнэ гурим хэрэглэгдэдэг болохо. Жэлэй эсэс багта эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэ Казахстан, Дунда Ази, Волго шадар, Волго-Вятска райондо, Донбасс болон Ростовско областьдо эхилхэ.

Дурсагдагша районуудта нэгэ доро 70 түхэриг хүрэтэр ажалай түлөөһэнһөө налог абалга болюулагдаха ба һарадаа 90 түхэриг хүрэтэр салин хүлһэнһөө абтадаг налогой хэмжээн доошолуулагдаха байна. Ураалай зарим районуудтахи хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ажалай түлөөһэндэ нэмэлтэ үгтэхэ, энэ нэмэлтын хэмжээн мүнөө дээрээ хүсэд тодорхойлогдоогүй байһаар.

Промышленностиин хүдэлмэришэдтэ һүниин сагта ажаллаһанайнь түлөө түлэгдэдэг нэмэлтын хэмжээн дээшэлүүлэгдэхэ.

Пенсионно түлбэри ба социальна страхованиин талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа байна. Табан жэлэй түрүүшын хоёр жэл соо бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараада абан, арад зоной байдал һуудалые һайжаруулха хэрэгтэ гүрэнэй хэһэн гаргаша нэгэ жэл соо 9,7 миллиард түхэриг болоно.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын хэмжээе 184 миллиард түхэригтэ хүргэхөөр хараалагдана.

1973 ондо урда жэлэйхидээл адляар гэр байрын барилга ехээр эрхилэгдэхэ. Бүхы орошоор һомологдоһон мүнгэ зөөреэр байрын 117,6 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдахаар хараалагдана гэхэ гү, али табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа 2,3 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ, энэ жэлдэ хүлеэгдэжэ байһан түсэбэй дүүргэлтэһээ 10 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ болоно.

Коммунальна барилгада 2,2 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

Гэгээрэлэй, соёл культурын ба элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд саашадаа үргэдхэгдэхэ байна.

Союзна республикануудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хубаарилга ба арадай ажахын хүгжэлтэ тушаа элидхэлшэ хэлэхэ зуураа, союзна бүхы республикануудай, манай ороной бүхы арадуудай аха дүү хани нүхэсэл ба харилсан туһалалсалгын үндэһэ һуурида манай олонациональна гүрэнэй хүгжэлтэ түшэглэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Союзна республиканууд болон зарим районуудай экономическа хүгжэлтын хэмжээе адлишуу болгохо ба комплексноор хүгжөөхэ хараа шэглэл 1973 ондо үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ ба арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ талаар союзна бүхы республикануудта ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

1973 оной түсэб соо Советскэ Союзай харин гүрэнүүдтэй хэдэг худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхөөр хараалагдана. Гадаадын худалдаа наймаае 7,9 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагданхай.

Гадаадын худалдаа наймаанда социалис оронууд урдынхидаал адли онсо һуури эзэлнэ, Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанай гурбанай хоёр хуби эдэ оронуудта хүртэнэ.

Хүгжэжэ байһан оронуудтай хэгдэдэг худалдаа наймаагаа саашадань хүгжөөхэ, алишье талада ашатай туһатай харилсаанай үндэһэ һуури дээрэ промышленна талаар хүгжэнги оронуудтай худалдаа наймаа болон экономическа харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ гэжэ түсэб соо хараалагдана.

Табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые дүүргэлтэ хадаа СССР-эй министерствэ болон зургаануудта, союзна республикануудай Министрнүүдэй Совэдүүдтэ, промышленностиин предприяти болон организацинуудта, хүдөө ажахы, барилга, транспорт ба бусад һалбаринуудта, бүхы ажалшадта ажахын байгуулалтын участок бүхэндэ эршэ ехэтэйгээр хүдэлхэ эрилтэ табина. Энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно гээд элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ Н. К. Байбаков хэлээ. Түсэб дүүргэлгын ба ажалай журам хаа хаанагүй бэхижүүлгын, ажалай бүтээсые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлгын, түрүү техникэ нэбтэрүүлгын, үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулгын, материальна арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэлгын асуудалнууд онсо удха шанартай болоно.

Промышленность болон транспортын, барилгын олон түрүү хүдэлмэришэд, бригада, участок, цехүүдэй коллективүүд социалис үндэр уялга абажа, 1973 оной үйлэдбэриин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, ажалай үндэр бүтээсэтэ жэл болгон алдаршуулхые бүхы ажалшадые уряалжа байна. Социалис мүрысөө бүхы хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ, ажалшадай зохёон байгуулха барагдашагүй хүсые элсүүлгэдэ, арадай ажахыда бии байһан арга боломжонуудые хүсэд дүүргэнэ ашаглаха зорилгоор [illegible] участогуудта ажалай журам ба эмхидхэл бэхижүүлхэ хэрэгтэ партийна, советскэ, ажахын, профсоюз болон комсомолой организацинуудай хүсэ шадал зорюулагдаха ёһотой.

Гарахаяа байһан жэлые юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэл гэжэ тоолоходо болоно. Энэ тэлэй түсэбые дүүргэлгэ ба үлүүлэн дүүргэлгэ хадаа партиин XXIV съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар [illegible] гэхэ үндэһэ һуури болохо, манай ороной экономикын саашанхи хүгжэлтэ ба тэрэнэй обороные бэхижүүлгэ, совет арадай материальна ба культурна ажаһуудалай ургалта, бүхы социалис байгуулалтын хүсэ шадал ба нэрэ хүндые бэхижүүлгэ хангаха байһаниинь найдамтай.

СССР-эй 1973 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ БА СССР-эй 1971 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй Финансын министр депутат В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ элидхэлһээ

Манай ороной хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхээ бэлэдхэжэ байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн хадаа манай олон национальна Эхэ ороной ажалшадай зохёохы хүсэ шадалай, үүсхэл эдэбхиин, Ленинэй шалгагдамал хараа шугамаар урагшаа эрид шиидэнгеэр дабшахаар байһанайнь эли тодо гэршэ мүн.

Социалис экономикын хурдан түргэн хүгжэлтын, ажалшадай ажаһа тэниглэн байдалые саг үргэлжэ һайжаруулха үндэһэ һуури болгошо ороной национальна доход хододоо бушуу түргэнөөр дээшэлнэ. Манай промышленность табан жэлэй түсэбэй хоёрдохи жэлые амжалта ехэтэйгээр түгэсхэжэ байна. Байгша ондо промышленна продукци бүтээн гаргалга 1971 оной хэмээе 6,5 процентээр үлүүлхэнь.

Мүнөө жэлэй сагай уларил хүдөө ажахыда ехэ таагүй байгаа. Гэбэшье парти, правительствын абаһан хэмжээ ябуулганууд, совхоз, колхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй шэн габьяата ажал, арадай ажахын бусад һалбаринуудай ажалшадай зүгһөө хүдөө ажахыда үзүүлһэн ехэ туһаламжань урдахи табан жэлдэ түйлагдаһан жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнһээ нэгэ бага ехэ ургаса хуряаха, эдеэ хоолдо, үрэһэ хүрэнгэдэ хүрэхэ ороохо таряа бэлэдхэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудаар хүн зоноо хэрэгтэй сооһь хангажа байха арга боломжо олгоһон байна. Хүдэлмэришэн анги болон таряашадай таһаршагүй холбоо барисаанай түгэс хүсэн, хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай бүхы арадай зүгһөө гаргагдажа байгаа ехэ оролдолго, арадай ажахын тон шухала энэ һалбариие дэбжээхэ тушаа коммунис партиин хараалһан хараа шугамай зүб байһаниинь энэ ушар дээрэһээ үшөө дахин эли тодоор харагдаба.

МОСКВА. Декабрини 18. СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Совэдэй табадахи сесси. Заседаниин зал соо.
ТАСС-ай фотохроника. Фототелеграфаар абтаһан фото.

Арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын үрэ дүнгые, мүн энэ табан жэлэй мүнөө, хоёрдохи жэлэй гол показательнуудай талаар ороной бюджедэй дүүргэлтэ тухай дуулгаад, В. Ф. Гарбузов СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедые тодорхойлһон байна. Манай ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ, арадай байдал һайжаруулха, ороной бэеэ хамгаалха шадал бэхижүүлхэ түсэбые бюджеднай хэрэгтэй сооһь мүнгэ зөөреэр хангаха байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджет доходой талаар 181,7 миллиард түхэриг байхаар хараалагдаба. Энэнь 1972 ондо хүлеэгдэжэ байгаа бюджедэй дүүргэлтые 3,4 процентээр үлүүлнэ; гаргашань 181,5 миллиард түхэриг байха гү, али 3,6 процентээр дээшэлхэ байна. Тиихэдэ доходынь гаргашаһаа 232 миллион түхэригөөр ехэ байха юм.

Манай гүрэнэй доходой гол эшэ үндэһэниинь социалис ажахыһаа ородог юм. Шэнэ жэлдэ энэ оролтонь 165,1 миллиард түхэригтэ хүрэхэ гэхэ гү, али байгша онойхидо орходоо 4,6 процентээр ехэ байжа, бюджедэй бүхы доходой 90,9 процентнь болохо.

Хүн зонһоо абтаха налогууд 15,6 миллиард түхэриг болохо гэхэ гү, али бюджедэй доходой 8,6 процент болохо юм. Түсэб дотор тодорхойлогдоһон салин хүлһэнэй фондые хараада абажа, мүн тэрэшэлэн салин хүлһэнэй эгээ доодо захын хэмжээе дээшэлүүлхэ нютагуудта 1973 ондо хүн зонһоо абтаха налогуудые болюулха, мүн доошолуулха байһые хараадаа абажа, бюджедэй энэ тоо тодорхойлогдоһон байна.

Арадай ажахын хүгжэлтэ болон национальна доходые дээшэлүүлгэ совет хүнүүдэй ажана байдалые саашашань һайжаруулха тушаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые шууд сэхээр бэелүүлхэ арга олгоно.

1973 ондо манай ороной хэдэн экономическа районуудта үйлэдбэриин һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй эгээн доодо захын хэмжээн, мүн дунда зэргын түлөөһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй хүлһэн болон салингынь дээшэлүүлэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн һүниин сагта промышленностьда хүдэлдэг хүнүүдэй нэмэлтэ түлөөһэн дээшэлүүлэгдэнэ. Сэрэгэй алба хаагшадай бүлэнэрэй пенсиин түлбэриие дээшэлүүлхэ, үбшэн үхибүүгээ харууһалһанай түлөө түлэгдэдэг үдэрэй тоое олон болгохо, тэрэшэлэн хээлитэй болоһон, үхибүү түрэһэн бүхы хүдэлдэг эхэнэрнүүдтэ ажалайнь стажһаа илгадгүй, бүхы салингынь хараада абажа, амаралтыень түлэдэг болохо гэжэ хараалагданхай. Табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараадаа абаад байхада, арад зоной байдалые һайжаруулха талаар гүрэнэй зүгһөө гаргагдаһан гаргашань жэлэй туршада 9,7 миллиард түхэриг болохо, тэрээн сооһоо 1973 онһоо эхилжэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудта гаргагдаха мүнгэн 4,7 миллиард түхэриг болохо байна.

Бюджедэй мүнгэ зөөриһөө, предприятинуудай нөөсэһөө болон банкын урьһаламжаһаа арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 1973 ондо гаргагдаха гаргаша 180 миллиард түхэриг болохо. Энэнь байгша оной гаргашые 5,6 процентээр үлүүлхэ юм.

Энэ ехэ мүнгэ зөөри экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин материально-техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлхэ, хүн зоной хэрэглэдэг эд товарнуудые бүтээн гаргадаг предприятинуудай үйлэдбэриин хүсые нилээд дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Бюджедһээ, мүн предприятинуудай өөһэдын арга боломжоһоо наукада гаргагдаха бүхы гаргаша 15,5 миллиард түхэриг болохо гэхэ гү, али сасуулагдамал сэнгээр байгша онойхидо орходоо 7,2 процентээр дээшэлхэ байна.

Арад зоной һуралсалда, хүн зониие медицинскэ талаар хангалгада, социальна тэдхэмжэ болон страхованида 67,4 миллиард түхэриг гаргашалагдаха гэхэ гү, али энэнь байгша оной гаргашаһаа 5,2 процентээр ехэ байха юм.

1973 ондо арадай ажахын түсэб болон гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэг юһэдэхи табан жэлэй [illegible] баринуудые [illegible] хэбтар ехэ удха[illegible] байха юм.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь [illegible] Л. И. Брежнев профсоюзуудай XV съезд дээрэ [illegible] заабари [illegible] «Хэрбээ [illegible] доо һайнаар [illegible] һураагүй һаа[illegible] тон хэсүү [illegible] юм... Бүхы [illegible] бүүдээ дү[illegible] эрилтэ бол[illegible] дээшэлүүл[illegible] тэйгөөр, ү[illegible] лаха хэрэг[illegible]».

Бюджеда[illegible] приятинууд[illegible] болон банк[illegible] жаһаа [illegible] 93,3 милл[illegible] һомологдохо, [illegible] оной гар[illegible] центээр е[illegible] элидхэлшэ [illegible].

Хүндэ п[illegible] түбхын т[illegible] бүтээлгын [illegible] нуудые, т[illegible] сэнэй һалб[illegible] миин [illegible] хүгжөөлгэд[illegible] зорюулагда[illegible]. Эдэ һалб[illegible] арадай аж[illegible] скэ дэбжэ[illegible] лээд ехээр [illegible].

Табан ж[illegible] той таара[illegible] эдеэ хоол[illegible] промышле[illegible] лэн хүн зо[illegible] талаар хан[illegible] зөөри гар[illegible] болон бюд[illegible] лаганхай.

(Үргэлж[illegible] нюурта).

СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси

ШЭНЭ ИЛАЛТА АМЖАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ элидхэлэй түгэсхэл

...нинь 2-дохи нюурта).

Научно-техническэ дэб...тын, мүн бүхы арга бо...жые гүйсэд дүүрэнээр ...глаһанай үндэһөөр нии... үйлэдбэриин аша үрые ...шэлүүлхэ гээшэ арадай ...хые хүгжөөлгын гол шу...а зүйлынь мүн гэжэ пар...и XXIV съезд дээрэ он...он тэмдэглэгдэһэн байна. ...алай бүтээсэ таһалгарая... дээшэлүүлхэ гээш... ...дхэхы удха шанартай. ...3 оной арадай ажахын ...б дотор ажалай бүтээ... дээшэлүүлһэнэй ашаар ...мышленностиин гаргадаг ...ы продукциин ургалтын ...э хэмжээнэй 88 процен... ...абаха гэжэ хараалагдаба. ...үүлэй жэлнүүдтэ ажалай ...эсые дээшэлүүлхэ тушаа ...жээнүүд абтаа. Арадай ...хын түсэб дотор энэ та... тусхай даалгабари ...лагданхай; тэрэниие ...гэлтэһээ дулдыдуулан, ...шуулгын фонддо мүнгэ ...и һомолхо гэжэ хараа...анхай. Ажал хүдэлмэ... научна ёһоор хэмжүүр... гээшэ ажалай бүтээсые ...элүүлхэ хэрэгтэ ехэ уд...анартай юм. Гэхэтэй ...а олон министерство бо...зургаанууд энэ асуудал...нхаралаа багаар хан...даг болонхой.

...йлэдбэриин хүсэ шада... предприятинуудай гол ...нуудые ашаглаха хэрэг ...аруулха гээшэ продук... ...лам ехээр абаха, нөөсэ ...р хэхэ горитой арга бо...о мүн. Предприятиин ...шадалые саг соонь һай... ...ашаглаха ябадал арадай ...ын ехэ удха шанартай ...лго мүн. Арадай ажахые ...өөхэ жэл бүриин түсэ... болон табан жэлэй тү...е амжалтатайгаар дүүр...э энээнһээ ехээр дулды...

...я нарин шанга арьба...а хэхын түлөө, металл, ...шэ, электрын хүсэ, це... болон модо гэхэ зэр... бүхы материальна зүйл...ые эгээ аша үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө тэмсэл предприятинууд болон барилгануудта, бүхы совхозууд болон колхозуудта улам үргэнөөр дэлгэрүүлхые КПСС-эй ЦК ажахын, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудые уялгалаа. Материальна зүйлнүүдые багаар гаргашалһанай ашаар 2 миллиард гаран түхэригэй алмалта хэхэ гэжэ 1973 оной түсэб болон бюджедтэ хараалагдаба.

Продукциин шанарые һайжаруулха гээшэ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэжэ байһан мүнөө үедэ онсо шухала удха шанартай болоjo байна. 1973 онһоо эхилэн министерствэнүүдэй түсэбүүд дотор эгээн эрхим шанарай продукци бүтээн гаргаха талаар даалгабаринууд хараалагдадаг болохо. Урмашуулгын фонднуудта улам ехэ мүнгэ зөөри зорюулдаг болоһон ушар иимэ продукци гаргалгада туһа боложо үгэхэ юм. Эдэ бүгэдын ашаар бүтээн гаргагдадаг хэрэгсэлнүүдэй шанарынь һайжаруулагдаха.

1973 ондо промышленностьһаа 60 миллиард түхэригэй олзо оруулха гэхэ гү, али энэнь байгша онойхидо орходоо 11,5 процентээр ехэ байха гэжэ 1973 оной түсэб болон бюджедээр хараалагданхай.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурие улам түргэнөөр, нэтэрүү шангаар бэхижүүлхэ, газар һайжаруулха, химизаци бэелүүлхэ хэрэгые бушуу түргэнөөр ябуулха, газараа болон мал ажалаа улам болбосон һайнаар эрхилхэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ мүнөө үеын технологи нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ мүнөө жэл харуулба гээд элидхэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэмнай удаан сагай программа юм. Тиин партимнай тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр хүсэндэнь бэелүүлхэ байна.

Хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн ерэхэ жэлдэ 12,6 процентээр нэмэхэ ёһотой. Энэ түсэбэй дүүргэлтэ шухала болохо материальна хэрэгсэлнүүдээр ба мүнгэ зөөреэр хангагдаха байна.

Ерэхэ жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ бюджедһээ, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай өөһэдын зөөриһөө 31 миллиард гү, али 1972 онойхиһоо 9,9 процентээр олон түхэриг зорюулагдаха.

Газар уһалалга хадаа газар тарялангай үрэжэл үндэһөөрнь һайжаруулха, хүдөө ажахые бүри түргэнөөр хүгжөөхэ программын гол хубинь болоно гэжэ Коммунис парти тоолоно. 1973 ондо 1,6 миллион гектар газар шэнээр уһалагдаха, намагынь хатаагдаха, 8,5 миллион гектар бэлшээри уһажуулагдаха, бусад хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Бүхы дээрээ уһанай ажахыда 6,1 миллиард түхэриг гү, али мүнөө жэлэйхидэ орходоо 16 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо зэргэтэй.

Шэнэ жэлдэ ой модоной ажахыда 500 миллион үлүүтэй түхэриг зорюулагдаха.

Капитальна хүдэлмэридэ 1973 ондо гүрэнэй зүгһөө зорюулагдаха мүнгэ зөөриин хэмжээн 82,4 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоо гээд В. Ф. Гарбузов үргэлжэлүүлэн хэлээ. Капитальна хүдэлмэридэ түбэй газарһаа 70,5 миллиард түхэриг гү, али мүнөө жэлдэ дүүргэгдэхээр хараалагдаһанда орхсодоо 8 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо болоно.

Машина бүтээлгэдэ, хара металлургида, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэридэ илангаяа ехээр мүнгэ зөөри һомологдохо байна.

Гэр байра бариха талаар ехэ программа түсэбөөр хараалагданхай. 1973 ондо хамта дээрээ 117 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада үгтэхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа 1973 оной арадай ажахын түсэбые болон бюджедые хаража үзэхэдөө, капитальна хүдэлмэриин хэрэгүүдые ойрын саг соо үндэһөөрнь һайжаруулха шухала байһан тухай заагаа, бодхогдожо байһан барилгануудые ашаглалгада үгэхэ талаар тогтоогдоһон болзорнуудые наринаар сахиха, ашаглалгада үгтэхэ шухалын шухала барилгануудта материалнууд болон мүнгэ зөөрие эгээн ехээр зорюулха, шэнээр барижа эхилэгдэхэ барилгануудай тоое үсөөрүүлхэ, смет-но-мүнгэнэй журам эбдэхэгүй тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ хэгдээ гээд элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Энээнэй ёһоор, 1973 ондо ашаглалгада үгтэхэ барилгануудые мүнгэ зөөреэр, материалнууд болон техникээр, түхеэрэлгэнүүдээр хүсэдөөр хангаха хэмжээнүүд, мүн табан жэлэй удаадахи жэлнүүдтэ һайн үрэ дүн хангажа шадахаар хэмжээнүүд хараалагданхай.

Розничо худалдаа наймаан 1973 ондо 184 миллиард түхэриг байхаар гү, али мүнөө жэлэйхидэ орходоо 5 процентээр ехэ байхаар тодорхойлогдоо, тиихэдээ гүрэнэй сэнгүүдэй тогтууритай байлга хангагдаха байна.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанда 3,5 миллиард түхэриг зорюулагдаха. Худалдаа наймаанай организацинуудта гүрэнэй зүгһөө 37 миллиард үлүүтэй түхэригэй урьһаламжа үгтэхэ юм.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа саашадань бүри элбэгээр гаргаха тухай ехэ оролдолго СССР-эй министерствэнүүд болон зургаанууд гаргаха, шанар һайнтай зүйлнүүдые шэнээр бүтээхэ, үргэдхэхэ талаар хэмжээнүүдые абаха ёһотой гээд элидхэл соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй. Тиихэтэй хамта, эд бараа элбэгээр гаргаха талаар совет ба ажахын нютагай органуудай ехэ үүсхэл гаргахань шухала болоно.

Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта бюджедэй гаргашанууд 1973 ондо 67,4 миллиард түхэриг болохо гү, али жэлэй турша соо эдэ гаргашанууд 3,3 миллиард түхэригөөр нэмэхэ байна. Эдэ мүнгэ зөөри иигэжэ хубаарилагдаха:

(миллиард түхэригөөр)

	1972 оной түсэб	1973 оной проект
Арадай гэгээрэл, эрдэм ухаан ба соёл	27,4	29,8
Элүүрые хамгаалга. махабадай соёл	9,7	10,2
Гүрэнэй социальна страховани ба хангалга	25,8	27,4

Тэрээнһээ гадна, социально-соёлой хэмжээ ябуулгада гүрэнэй предприятинууд, колхозуудта 18 миллиард шахуу түхэригэй мүнгэн зөөри зорюулха байна.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта хүмүүжүүлэгдэдэг хүүгэдэй тоо олон боложо, жэлэй эсэстэ 9,9 миллион болохо. Һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи, зургаануудай, һургуулинуудай гаргашада, тэдэниие һуралсалай хэрэгсэлнүүдээр болон түхеэрэлгэнүүдээр хангалгада, һургуулиин шэнэ байшангуудые барилгада хамта дээрээ 1973 ондо 12,2 миллиард түхэриг гаргашалагдаха гү, али 7,6 процентээр нэмэхэ байна.

Дээдэ, тусхай дунда ба профессионально - техническэ һуралсалай газарнуудта 5,6 миллиард түхэриг һомологдохоор, тайлбарилан хэлэбэл, 9,1 процентээр нэмэхээр хараалагданхай.

Элүүрые хамгаалга болон махабадай соёлдо 10,2 миллиард түхэриг гаргашалагдаха, энэнь 231 миллион түхэригөөр нэмэхэ болоно.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта пенсинүүд болон тэдхэмжэнүүдые түлэлсэдэг СССР-эй гүрэнэй социальна стархованиин бюджет 21,4 миллиард түхэриг болохо гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 7,1 процентээр ехэ байха. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудта пенси түлэхын тулада ехэ мүнгэ зөөри һомологдохоор хараалагданхай. Энэ зорилгоор бүхы дээрээ 21,4 миллиард түхэриг гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 1,2 миллиард түхэригөөр ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо байна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые шууд сэхээр бэелүүлэн, КПСС-эй ЦК, Совет правительство хадаа уласхоорондын оршон байдал һайжаруулха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн шухалын шухала ябуулгануудые хээ. Уласхоорондын оршон байдалай һүүлэй үедэ һайжаралга Совет гүрэнэй эб найрамдалда дуратай ленинскэ политикатай холбоотой гээд В. Ф. Гарбузов үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Коммунис парти хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэл шууд сэхээр хэхэтэй хамта манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабарие бэхижүүлэн, нарижуулан һайжаруулгые хангаха шухала гэжэ тоолоно. Ороноо хамгаалалгада 17,9 миллиард түхэриг гаргашалхаар СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедээр хараалагданхай. Энэнь бюджедэй бүхы гаргашануудай 9,9 процентнь болоно.

Захиргаанай гурим болон онол аргануудые нарижуулан һайжаруулга арадай ажахые хүтэлбэрилхэ талаар партиин бүхы ажал ябуулгын шухала хубинь болоно гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ һэн. Захиргаанай аппарадые нарижуулан һайжаруулха, тэдэнэй гаргашые улам бага болгохо хүдэлмэрие саашадань нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлхыень СССР-эй министерствэнүүд болон зургаануудые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые Совет правительство уялгалһан байгаа. Эдэ гаргашануудые, тэрэшэлэн албанай хэрэгээр командировкодо ябалгын гаргашануудые 0,6 миллиард түхэригөөр хороохо гэжэ бюджедээр хараалагданхай.

Соведүүдэй агууехэ ороной бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэн Советскэ Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхэдээ, дайшалхы хүсэ шадалаа, элсүүлэнхэй. Коммунис партиие, тэрэнэй дайшалхы штаб болохо ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсанги байһанаа харуулна гээд элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Союзна республиканудай гүрэнэй бюджедүүд жэлһээ жэлдэ нэмэжэл байдаг, энэнь экономическа хүгжэлтын хэмжээн ба хурдабшал харуулдаг шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэн болоно.

Шэнэ жэлдэ союзна республикануудай бюджедүүд 4,9 процентээр нэмэхэ, 81,9 миллиард түхэриг болохо байна. Тус тус союзна республикануудай бюджедүүд иимээр хараалагдаа (миллион түхэригөөр):

РСФСР	44,316
Украиныы ССР	13.865
Белоруссиин ССР	3 608
Узбегэй ССР	3.494
Казахай ССР	5.533
Грузиин ССР	1.547
Азербайджанай ССР	1.449
Литвагай ССР	1.705
Молдавиин ССР	968
Латвиин ССР	1.153
Киргизэй ССР	974
Таджигай ССР	878
Армениин ССР	1.033
Туркмениин ССР	676
Эстониин ССР	694

Союзна республикануудай бюджедүүд мүнөө үедэ СССР-эй гүрэнэй бюджедэй бүхы гаргашануудай хахад шахууень эзэлнэ. Эдэ бюджедүүдээр арадай ажахыда гүрэнэй зорюулдаг бүхы гаргашын 42 процентнь, гэгээрэлдэ 64 процентнь, элүүрые хамгаалгада 90 гаран процентнь зорюулагдаха байна.

СССР-эй 1971 оной бюджет орошын талаар 166 миллиард түхэригөөр гү, али түсэбэй 101,5 процентээр, гаргашын талаар 164,2 миллиард түхэригөөр гү, али 100,6 процентээр, олзонь гаргашаһаа 1,8 миллиард түхэриг ехээр дүүргэгдээ гээд элидхэл соо мэдээсэгдэнэ.

1973 ондо манай арадай ажахын үмэнэ шухала зорилгонууд табигдана. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ энэ жэл шиидхэхы удха шанартай байха. 1973 оной арадай ажахын түсэбые ба бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгэ Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын табиһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала алхам болохо гээд элидхэлшэ түгэсхэлдөө хэлээ.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН ЗАСАГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНУУДТА

ҮБЭЛЭЙ САГТА ТҮЛИШӨӨР ДУТАХАГҮЙН ТУЛА

...2—1973 оной үбэл хүн түлишөөр дутахагүйн ту... ...нистерствэнүүд, ведомст... эмхи зургаанууд шу... хэмжээнүүдые абаһан гэжэ тус асуудал хаража ...өө, Буряадай АССР-эй ...трнүүдэй Совет тоолобо. ...һэн жэлэйхидэ орходоо ...гүй ехэ түлеэн республи... ...һургуулинууд, больница... хүүгэдэй ясли болон саа... коммунальна ажахынууд, ...ба совхозуудта бэлдэг... ...й. Тэдэнэй ехэ багые ... багсаахада түлеэн 355 ..., түлишын нүүрһэн 60 ... тонно болохо юм. За... ...городуудай ба аймагуудай ...нуд түлеэнэй ехэ нөө... Түлишын промышлен... ...и управлени республикын хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинууд болон эмхи зургаануудай эрилтые хараадаа абажа, шухала хэмжээнүүдые саг дары абахые оролдодог байна.

Гэхэтэй хамта, зарим аймагуудай түлишын ажахынууд шулуу нүүрһэнэй, түлеэнэй нөөсөөр бага байха юм. Жэлэй туршада хэды шэнээн түлишэ гаргашалагдадаг бэ гэжэ багсаагданагүй. Зарим үбэл түлеэнэй дуталдаһанһаа боложо шахардуу байдал яһала тохёолдоһон юм. Теэд тус алдуунуудһаа тобшолол хэгдэнэгүй. Жэшээнь, 1971 оной октябриин 1-нэй байдалаар Баргажанай, Бэшүүрэй, Баунтын, Прибайкалиин, Хориин, Сэлэнгын аймагуудай хүн зоной ажаһуудалай, соёлой хэрэглэмжэдэ 100 мянган кубометр түлеэн бэлдэгдэһэн байгаа һаа, мүнөө жэлдэ оройдоол 63 мянган кубометр бэлдэгдээ. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, аймагуудай захилаар түлеэ шэрэхэ ажалаа «Забайкаллес» комбинадай поедприятинууд унжагайруулһан байна. Республикын Түлишын промышленностиин управлени аймагуудта түлишэ саг соонь бэлдэхэ хэмжээ абаагүй. 1972 оной 9 һарын туршада 104,7 мянган кубометр түлеэн хүдөөгэй аймагуудта шэрэгдээд байха ёһотой аад, оройдоол 83,8 мянган кубометрынь шэрэгдээ. Үгышье һаа, 20,9 мянган, кубометр түлеэн дутуу буулгагдаа. Түлишын промышленностиин предприяти түлеэ бэлдэхэ 9 һарынгаа түсэб 94 процент дүүргээ.

Түлеэ, нүүрһэ түлидэг айлнууд түлишэдэ захил уридшалан хэдэг заншалтай. Захил хэгдэһэнэй һүүлээр һараһаа үлүү бэшэ саг соо газаань заабол түлеэн буулгагдаад байха ёһотой юм. Теэд зарим газарта энэ хэрэг унжагайруулагдана. Мүнөө 2,5 мянган кубометр түлеэн айлнуудай газаа буулгагдаагүй байһаар.

Түлеэ, түлишын нүүрһэ саг болзор соонь ехээр бэлдэхэ, шэрэхэ хэрэгтэ оньһожоруулагдаһан түхеэрэлгэнүүд тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой аад, тоогдодоггүй.

Городуудай болон аймагуудай түлишын ажахынуудта мүнөө үедэ 22 мянган тонно нүүрһэнэй, 25 мянган тонно түлеэн хэбтэнэ гэжэ Министрнүүдэй Совет элирүүлээ. Тус түлишын хэрэгтэй ээдтэ ойрын сагуудта эльгээгдэхын түлөө зохихо хэмжээнүүд дары абтаха ёһотой гэжэ Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Республикын ажалшадай, бүхы хүн зоной 1971—1973 онуудай үбэл түлишөөр дуталдахагүйн тула хэгдэхэ ёһотой ажал хүдэлмэрие түргэдхэхэ талаар шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тогтоол БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет абаа.

...ХОЛЫН АЙЛШАД БАЯРЛАА...»

...жэ олон анкетэ соо бэ...эн байба. Авторнуудынь ... Сибириин болон Алас... нютагуудһаа интернат ...лиин директорнуудэй ...эл дээшэлүүлхээр зар... ...н курсада хабаадаг... ...тэрэ курсда хадаа Бу... багшанарай мэргэжэл ...үүлдэг инстиитудай дэр ...лоо юм.

...нуудые, залуу үетэниие ...үүлэн хүтэлбэрилхэ марксистско-ленин... ...гаал тухай, КПСС-эй съездын шиидхэбэриин, ...ПСС-эй ЦК-гай, СССР-...инистрнүүдэй Соведэй оной июлиин 20-ной ...й ёһоор, юһэдэхи та...дэ арадай гэгээрэлэй ...тын зорилгонууд тухай ...екци шагнагдаа. Тиихэ...инскэ национальна по... ...и илалтын жэшээ бологСР-эй бүридэлгэ тухай ...алнууд шудалагдаа. ...ы асуудалнуудаар Бу... АССР-эй гэгээрэлэй ...р С. С. Дмитриев, тэрэ...логшо П. М. Борголов, Банзаровай нэрэмжэтэ ...итудай багшанар — эрдэмэй доктор, про... Е. Е. Тармаханов, түү...дэмэй кандидат Г. Д. болон бусад нүхэд элидхэлнүүдые хээ.

Психологиин эрдэмэй кандидат В. Н. Битуевай «Коллектив ба хүн», педагогикын эрдэмэй кандидат Э. К. Хадаханэ гэгшын «Шабинарые һургахын, хүмүүжүүлхын тула ухаан бодолойнь талаар бэлэдхэл», Е. А. Бимбаевагай «Һурагшадай һуралсалай, шадабариин шанарые шалгаха ба хүтэлбэрилхэ тухай» гэһэн элидхэлнүүдээр интернат һургуулинуудай директорнүүд угаа һонирхоһон байха юм.

Олон предмедэй программа хубилаа бшуу. Тиимэһээ тэдэ предмет зааха методикошье хубилалсаа, шэнэ номуудшье хэблэгдээ. Тэрэшэлэн һуралсалай шанарта хэшээл үнгэргэхэ хэрэгтэ шэнэ эрилтэшье табигдадаг болоо гээшэ.

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай методистнар Л. Н. Крутовская, В. М. Канцилович, Р. А. Сулейманов, Л. А. Александрович, Ц. Б. Нимаева, Е. Д. Юшина, З. С. Кожевина, Б. М. Эйдельман болон бусад дээрэ дурсагдаһан асуудалнуудаар гүнзэгы шэнжэлэлтэй элидхэлнүүдые хэһэн байха юм.

Интернат һургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ехэ һуури эзэлдэг гээшэ ааб даа. «Интернат һургуулида ниитын хэрэгтэ эдэбхитэй байхаар хүмүүжүүлгэ», «Шажанда эсэргүү хэмжээ ябуулганууд коммунис хүмүүжүүлгын таһаршагүй хуби мүн» болон бусад элидхэлнүүд шагнагдажа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин асуудалнууд алишье талаһаань шэнжэлэгдээ.

Тиихэдэ практическа хүдэлмэри хэгдэжэ, яһала һонёор үнгэрөө. Суглараһан нүхэд Улаан-Үдын 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи, Хяагтын интернат һургуулинуудта ошожо, олон хэшээлдэ ороһон, классһаа гадуур ябуулдаг хүдэлмэритэйнь танилсаһан байха юм.

Дүршэлөө андалдаха талаар семинар боложо, Магаданай болон Амарай областьнуудһаа ерэһэн олон нүхэд өөһэд өөһэдынгөө һургуулида хэжэ байдаг ажал тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Курсада хабаадаһан нүхэд Улаан-Үдын, Хяагтын музейнүүдээр, түүхэтэ газарнуудаар ябажа хараа.

Юрэдөө, һуралсалнай туһатай байба гэжэ холоһоо ерэһэн айлшад баярлажа мордобо.

М. МАДАЕВ,
Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай кабинедые даагша.

СССР-эй композиторнуудай холбооной СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зургаадахи пленумэй боложо байһан үдэрнүүдтэ элдэб үндэһэ яһатанай композиторнуудай бэшэһэн хүгжэм хаа хаанагүй зэдэлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: композиторнууд (баруун гарһаа) СССР-эй арадай артист Гүрэнэй шангуудай лауреат Т. Н. Хренников, К. Х. Кужамьяров (Казахстан), (зүүн гарһаа) — СССР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Г. Эрнесакс (Эстони) пленумэй үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

Улаан-Үдын Карл Марксын нэрэмжэтэ бульварта һүнэй зүйлнүүдые худалдадаг № 26 магазин оршодог юм. Энэ магазин нэгэдэл соогоо эрхимүүдэй тоодо ородог. Магазинай наймаалагшад хоёрдохи жэлээ дамжуулгын вымпелые алдангүй, эрхимээр ажаллана. Магазинай коллектив коммунис ажалай коллективэй үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэн хэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наймаалагшад В. Н. Глызина, А. И. Кравченко гэгшэд ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ ЯБАНА

Түнхэнэй аймагай Хоймородой сельподо Радна Шабгансаевич Сайдаков хори гаран жэлдэ наймаалагшаар ажаллажа, хүн зоной дунда хүндэтэй ябадаг. Наймаалагша зундаа тэргээр, үбэлдөө шаргаар холын малай гүүртэнүүд дээгүүр ябажа, наймаа хэдэг һэн.

Зунай үбһэ хуряалгын үедэ эмээл мориндо ганзага зохёожо, үбһэнэй звенонуудта хэрэгтэй эд бараа, дабһа, сай, сахаар, тамхи худалдадаг байгаа. Радна Шабгансаевич тиихэдэшье аймаг соогоо эрхим наймаалагшадай нэгэн гэжэ тоологдодог һэн. Өөрынгөө ажал хэрэгтэ үнэн сэдьхэлһээ дуратай юм гэхэдэ алдуу болохогүй.

Нүхэр Сайдаков һүүлэй зургаадахи жэлдээ «ГАЗ-51» түхэлэй автолавкаар ябажа, наймаагаа Галба, Улубгай, Габлангууд. Сагаан-Нуур, Таһархай, Үлэндэ, Хуурай-Һубаг гэхэ мэтэ нютагуудаар үдэр бүри ошожо, малшадай, механизаторнуудай эрилтэ гүйсэд һайнаар хангахын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлдэг.

Алишье фермэ, бригадада ерэхэдэнь, үхибүүдһээ эхилээд, үбгэд хүгшэд хүрэтэрөө булта һайн танидаг, ехэл дүтынгөө түрэл хүн шэнгеэр угтадаг, хүндэлжэ байдаг гээшэ. Радна Шабгансаевич Сайдаков хэндэ юунэй хэрэгтэй байһыень ходо һуража, захилыень дүүргэхэ гэжэ оролдодог. Тэдэ отделенинүүдэй магазинуудта юунэй хэрэгтэй байһыень заатагүй мэдээд ябадаг тула, хэн юу хэрэглэнэб, тэрэниинь саг доронь зууршалдаг.

Радна Шабгансаевич СССР-эй тогтоһон 50 жэлэй ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ехэ уялга абаад, шуумэйн ажаллажа байнхай. Энэ наймаалагшын ажалые 8 һарын дүнгөөр харахада, худалдаагаар 197, пайн мүнгэ суглуулгаар 103,2 процент, бэшэшье түсэбөө зуунһаа дээшэ процентээр дүүргэһэн байна. Ажалдаа суутай бэрхээр ябаһанайнгаа түлөө олон грамотануудаар ба үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан түүхэтэй. Радна Шабгансаевич олон жэлдэ Толтойн сомоной депутадаар һунгагдаһан. Депутат нэрээ үндэр дээрэ тооложо, һунгагдаһан уялгаяа, һунгагшадай бүхы эрилтыень саг соонь дүүргэжэ, бэшэшье талаар хаба шадалаараа туһаяа зондо хүргэдэг заншалтай.

Б. БИРБАЕВ.

«БАЯРТАЙ, ҮЗЭГЛЭЛ!»

Үнгэрһэн гарагай долоондо Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин 1-дэхи «А» класста «Баяртай, үзэглэл» гэһэн һайндэр болобо. Гоёлойнгоо хубсаһа үмдэһэн октябрятанууд һөөл хүхюутэй. Тэдэнэй шефүүд— 4-дэхи «Б» классай пионернүүдшье хүлгэнэ.

Һайндэртэ уригдажа ерэһэн түрэлхид ханын хажуугаар жэрылдэн һууба. Гоёор шэмэглэгдэһэн классыень һайшаанад. «Баяртай, үзэглэл!» гэжэ уран гараар бэшэгдэһэн үгэнүүд ханада улаабхина. «СССР-эй 50 жэл», «Бидэ Ильичэй ашанар гээшэбди» гэһэн плакадууд ара талынь ханада толорно. Улаан, ягаан шаарнууд хасараа пулсылгэн, энеэдээ барижа ядаһан хүүгэдэй нюур һануулан, сонхын можонуудһаа бидэниие «гэтэнэ».

Хонхо жэнгиржэ, үхибүүд һууринуудаа эзэлбэ. Шумууһан түргөөр гэшхэлһэн багшань орожо ерээд, түрэлхидые мэндэшэлбэ. Наһан соогоо хэдэн олон багашуулда үзэг танюулжа, хэдэн дахин иимэрхүү һайндэр үнгэргэжэ үзэһэншье һаа, Анна Васильевна Шестакова сэдьхэлээ хүдэлһэн янзатай.

— Хүндэтэ минии шабинар! Хүндэтэ түрэлхид! Бидэ эгээ түрүүшынгээ ном — «Үзэглэл» үзэжэ дүүргээд, тэрэ баяраа тэмдэглэхэмнай гээшэ. Бултыетнай һайндэрөөр амаршалнаб! — гэжэ багша хэлэбэ. — Тон түрүүн өөһэдынгөө дуу дуулажархия, үхибүүд.

Нэгэдэхи классаархин дэрдэлдэн бодожо, шэнгэхэн хоолойгоороо аялга ниилүүлэн, «Бидэ — октябрятабди» гэһэн дуу һөөл дорюуханаар дуулажархиба.

Һүүлдэнь «Үзэглэл» ерэжэ, үхибүүдтэй сэдьхэлэй зугаа дэлгэбэ. Үхибүүд хэр бэрхээр уншажа һураһанаа, хэр бэрхээр таабари таадаг болоһоноо харуулаа. «Үзэглэл» болоһон басаган мэхэтэйхэнээр багашуулые шэртээд:

— Яһала бэрхэ болоолта даа, хүүгэд, — гэбэ. — Үшөө нэгэ таабари таагтылши. Уран зохёолшо Маршак хүүгэдтэ зорюулжа, шүлэг бэшэхэһээ гадна, таабари зохёодог байһан юм. Шагнагты даа;

Хаб харахан Ивашка
Хатанхай модон самсатай,
Хамараа хүргэһэн газартаа
Сараа үлөөдэг зантай.

Энэ таабари таабалтнай, үшөө нэгэ айлшаниие урихаб. Таагты. Хэн, түргөөр таагша ааб?

Энэ таабариие мэдэхэ үхибүүд олон байба. Тиигээд **карандаш** гэжэ тайлбарилаа. Нэгэдэхи классай шабинар:

— Һайн юумэндэ һургаһан даш, һайн даа, һайн даа, һайн даа, «Үзэглэлнай»! — гэжэ бултадаа дабтан хэлэбэ.

— Би таанарые бүхы юумэндэ һургаагүйб. Зүгөөр олон һонин номдо харгы нээжэ үгөөб, — гэжэ «Үзэглэл» хэлээд, «Түрэлхи хэлые» газааһаа оруулба.

— Эндэ юун болоноб? — гэжэ «Түрэлхи хэлэн» басаганай хоолойгоор асууба.

— 1-дэхи «А» класс намайе үзэжэ дүүргээд, уншажа шададаг болоһоноо харуулжа байна.

— Тиигэбэл, эдэшни намайе уншаха гү? — гэжэ «Түрэлхи хэлэн» гайхана.

— Шадангүй яаха юм!

— Үхибүүд, энэ номой нэрые уншагтыл даа, — гээд багшань хэдэн дахин томо болгогдоһон «Түрэлхи хэлэнэй» дүрсын хабтаһан дээрэхи үзэгүүдые модоор зааба.

— Тү-рэл-хи хэ-лэн, — гээд үхибүүд үе үеэрнь таһалан, булта шангаар уншаад үгэбэ.

Удаань тэдэнэр сээжэлдэһэн шүлэгүүдээ ээлжээгээр хэлээ, тоо тоолоо, дуу дуулаа. Үгэ бүхэнөө тодоор үгүүлэн, уран гоёор үхибүүдэйнгээ шүлэг хэлэхые шагнахадаа, олон тоодэйнэр, эжынэр нюусаар нёлбоһоо аршаад абаха юм.

4-дэхи «Б» классай пионернүүд дүү нүхэдтөө, түрэлхидтэнь бэлэг болгон, С. Я. Маршагай **«Я үзэг»** гэһэн шүлэгэй удхаар зүжэг бэлдэһэнээ харуулаа. Багашуулшье, ехэшүүлшье тэрэнииень угаа һонирхоо юм.

— Хүндэтэ түрэлхид! Үхибүүдтнай үзэг мэдэхэ болоһоноо харуулба. Тиихэдэ ажалайнгаа хэшээлдэ хэһэн юумэнүүдээ выставкэдэ табяад байнабди. Анхарагты! — гээд тусхай стенд дээрэ табигдаһан юумэнүүдые зааба. Тэндэнь саарһаар хэһэн түрсүүгхэнүүд, хайрсагханууд гэхэ мэтын юумэнүүд байба. Яһала зохидхонуудаар хэгдэһэн лэ!.

Һайндэрэй түгэсхэлдэ багшань шабинартаа театрта ошохо билет хубаагаа. Оперо болон баледэй театрта ошожо, «Улаахан малгай» гэһэн хүүгэдэй оперо шагнаха болоһон багашуул баяраа багтаажа ядана хэбэртэй. Түрэлхидшье баяртай.

Мүнөө жэлэй «Үзэглэлэй» һайндэрые СССР-эй 50 жэлэй һайндэрэй удхаар нэбтэрүүлхэ гэжэ багшын оролдоһониинь ехэ һайшаалтай. Олон ондоо арадуудай хани нүхэсэл тухай шүлэгүүд уншагдаа, «Үргэн даа, Эхэ һайхан оромни» гэһэн дуун дуулагдаа. Энэ һайндэрөө наһан соогоо мартангүй, шабинарайнгаа һаналжа ябахын тула яһала ехэ бэлэдхэл хээ гээшэл даа.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЧЕМПИОНУУД ТОДОРБО

Улаан-Үдэ хотын «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо боксоор өөр хоорондын дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлбэ. Олон зоной анхарал татаһан энэ нааданда хотын спортын бүлгэмүүдэй боксернууд хабаадалсажа, өөһэд өөһэдынгөө дүршэл шадабари харуулаа, залуушуул аха нүхэдэйнгөө баян техникэ, тактика халан абаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын хоёр үдэртэ үнгэргэгдэһэн тулалдаанда залуушуул боксын һайн техникэ харуулхые оролдоо. Мүнөө Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай нэгэдэхи курсын студент Родион Бугашеев һайн боксёр боложо ябаһанаа харуулан, рингдэ гараһан нүхэдөө бэлэхэнээр шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болоно.

Өөр хоорондын дунда түрүү һууриин түлөө 70 гаран залуушуул, 80-яад эрэшүүл гурбан үдэрэй туршада рингдэ гараһан байна. Тиин түгэсхэлэй нааданда 16 залуу боксёр, 20 эрэшүүл хүрэжэ ерээ.

Эгээл түрүүлэн залуушуул рингдэ гаража, эндэ суглаагшадай анхарал татаба. Эдэнэрэй дундаһаа шадамар бэрхээр добтолжо, нүхэдөө диилэхые оролдоһон боксёр бүхэн һайн техникэ харуулаа. 18—20 хүрэжэ ябаһан залуу боксёрнуудай дундаһаа Владимир Абашеев, Ринчин Эрдынеев, Родион Бугашеев, Александр Демехин, Николай Жигжитов, Михаил Карнышев, Валерий Танхаев, Александр Базаров гэгшэд наймад, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Эрэшүүлэй хоорондо наадаан эхилхэ болоходо, ордондо сугларгашад хүлгөөтэй болоно. Зүгөөр эгээл түрүүлэн рингдэ гараха байһан 48 килограмм шэгнүүртэй, СССР-эй спортын мастер Владимир Султумовтай наадаха хүнэй үгы дээрэһээ тэрээндэ чемпионой нэрэ зэргэ олгогдобо. Энээнэй удаа республикын үнинэй боксёрнуудай нэгэн, мүнөө 34-тэй болоһон мастерта кандидат Сергей Банзаракцаев «Труд» бүлгэмэй боксёр Александр Осокинтой рингдэ дуудагдаба. 51 килограмм шэгнүүртэн сооһоо оло дахин чемпион ябаһан Сергей Банзаракцаев энэ үдэр 200-дахи уулзалгаяа үнгэргэхэдөө, залуу боксёр, мүн спортын мастерта кандидат Осокиндо тиимэшье бэлээр шүүгдэхээр бэшэ, нүхэрэйнгөө дурадхаһан добтолгодо харюу үгөөд лэ байна. Гурбан раундын туршада эдэнэрэй хоорондо болоһон нааданай дүн гаргахада, Сергей Банзаракцаев очкогой тоогоор илалта туйлажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэһэн байба. Энэ үдэр һүүлшынгээ наада үнгэргэһэн Сергей Банзаракцаев саашадаа залуушуулые өөрынгөө баян дүршэлдэ һургаха, тренер болохо хүсэлэнтэй.

— Рингын улаан буланда Николай Николаев, хүхэдэнь — Константин Митыпов, — гээд соносхогдоходонь, зал баһал шэмээтэй болобо.

Ушарынь хэлэхэдэ, эдэ хоёр урда үдэрынь һайхан наада харуулжа, түгэсхэлэй тулалдаанда хүрэжэ ерэһэн байгаа бшуу. Үнэхөөрөө бэрхэ хоёр, алининь али гэшэгүй бэрхээр добтолго, хамгаалга хэжэ. Зүгөөр мастерта кандидат болоһон Николаевай нүгөөдэхиеэ орходоо олон наада үнгэргэһэн дээрэһээ добтолго, хамгаалга болгоомжотой бэрхээр хэхэдэ, гурбан раундын туршада булюу очкотой болоһон байна. Мүн түгэсхэлэй шатада наадаһан Петушинов Агафоновые шүүгээ.

Нүгөөдэ шэгнүүртэн — хүнгэн бэетэй Валентин Авдюшев Валерий Николаевтай рингдэ гараба. Яһала дүршэлтэй болоһон эдэ хоёрой хоорондо шанга тулалдаан эхилээ. Теэд хоёрдохи раундын дүүрэхээ байтар хоюуландаа мүргэлдэжэ, Авдюшевынь нидхээ гэмтээд, наадаха эрхэгүй болоо. Мүн нэгэдэхи разрядтай Чингис Бубеев, СССР-эй спортын мастернууд Павел Федотов, Владимир Плюснин, мастерта кандидат Николай Антонов, республикын үнинэй боксёрнуудай нэгэн, СССР-эй спортын мастер Иван Любчик гэгшэд нүхэдөө очкогой тоогоор диилэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, түрүү һуури эзэлһэн боксёрнуудта чемпионой лентэ, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Манай республикын боксёрнуудай наадаар һонирходог Россин Федерациин суглуулагдамал командын ахалагша тренер, СССР-эй спортын габьяата мастер, РСФСР-эй габьяата тренер А. К. Лясота энэ мүрысөөндэ айлшаар ерэһэн байна. Хүндэтэ айлшан өөрынгөө шэгнүүртэн — 71—75 килограммай боксёрнуудта чемпионой лентэ, үнэтэ бэлэг болон грамотануудые нэрьемэ альга ташалган доро барюулба.

— Ерэхэ жэлдэ орон доторнай мүн РСФСР-эй, республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд олоор үнгэргэгдэхэ байна. Мүнөө үнгэргэгдэһэн нааданда минии шэгнүүртэн Николай Антонов, Владимир Муруев, залуу боксёрнууд Николай Николаев, Родион Бугашеев болон бусад боксын гоё һайхан техникэ харуулба гээшэ. Тиимэһээ бултадаа СССР-эй, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө нааданда хабаадалсаха эрхэтэй болохыетнай, шэнэ амжалта тээшэ эрмэлзэхыетнай хүсэнэб, — гэжэ Аскольд Константинович Лясота мэдүүлһэн байна.

Республикын боксёрнуудай дунда өөр хоорондын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөн бага зэргэ дутагдалтай байба. Юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, хүн зоной багтахаар бэшэ заахан байрада мүрысөөн үнгэргэгдөө. Хоёрдохёор, судьянар заримдаа алдуутай дүн гаргажа, харагшадай, мүн боксёрнуудайшье һанаһанда хүрөөгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй ха. Саашадаа Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитет эдэ дутуу дундануудаа усадхаха бээзэ гээд найданабди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хүндэтэ айлшан өөрынгөө шэгнүүртэн — Муруев, Антонов гэгшэдтэ шан бэлэгүүдые барюулжа байна. 2. Рингын судья... нокдаун тооложо эхилбэ.

Авторай фото.

ЛЕНИНИИЕ ХАРАҺАН ХҮНТЭЙ БЭШЭЛСЭНЭ

«Вениамин Андреевичһээ бэшэг ерээ» гэһэн һонин Новосретинскын найман жэлэй һургуулиин һурагшадай дунда сахилгаан түргэнөөр тарашаба. Ушарынь гэхэдэ, тус һургуулиин пионернүүд болон комсомолшууд агуу ехэ багша В. И. Лениние оло дахин хараһан, үгэ хэлэхыень нэгэнтэ бэшэ шагнаһан, 1917 оной октябриин 24-нэй һүни Үбэлэй ордониие добтолон абалгада хабаадаһан, 1920 онһоо партиин гэшүүн, Красноярск городой хүндэтэ эрхэтэн, мүнөө тэндэ ажаһуудаг пенсионер В. А. Гореловтэй хоёрдохи жэлээ бэшэг абалсадаг юм.

Һаяхан һурагшадта удаан хүлеэгдэһэн ээлжээтэ бэшэг Красноярскһаа ерэбэ. Энэ бэшэг соогоо һурагшадай хүндэтэ нүхэр В. А. Горелов Үбэлэй ордониие добтолон абалсалгада хабаадаһан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр бэшэбэ.

«Үбэлэй ордоной олон түмэн таһалгын нэгэндэ, хаанай столово соо Саг зуурын правительствые барижа тушаагаа һэмди. Гартаа ташуур буу бариһан матрос столово руу эгээн түрүүлэн гүйжэ ороһоор: «Саг зуурынтнай засаг түрэ дүүрэбэ. Петропавловск хэрэмдэ амархаяа морилогты» гээд шангаар хашхарһыень элеэр һананаб. 18 хүн тэндэһээ баригдажа тушаагдаа һэн», — гээд тэрэ бэшэнэ.

Һурагшад Лениние хараһан, үгэ хэлэһыень шагнаһан В. А. Гореловһээ абаһан бэшэгүүдээ тусхай альбом соо суглуулдаг. Тэрэнь ленинскэ комнатын эгээл шухаг зүйлнүүдэй нэгэн болонхой юм.

В. ЖАМБАЛОВ.

Бэшүүр.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГТА

ФЕСТИВАЛЬ ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан «Арадуудай эбдэршэгүй харилсаа холбоон» гэһэн фестиваль комсомолой райкомой болон аймОНО-гой үүсхэлээр Хэрэн тосхондо үнгэргэгдөө. Аймагай долоон дунда, юһэн найман жэлэй һургуулинуудһаа 2.000 гаран һурагшад фестивальда хабаадалсаа.

Союзна 15 республиканууд үндэһэ яһатанай хубсаһа үмдэһэн үхибүүд сценэ дээрэ гаража, хүгжэмтэ-уран һайханай монтаж харуулаа. Республиканаудай зохёолшод, поэдүүдэй зохёолнуудһаа хэһэгүүд уншагдаһан, үндэһэ яһатан бүхэнэй хатар-наадан гүйсэдхэгдэһэн, ирагуу хүгжэмтэ дуунууд сценэ дээрэһээ зэдэлһэн байна.

Горхоной дунда һургуули (РСФСР) бусадай дундаһаа шалгаржа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Тус һургуулиин һурагшадай гүйсэдхэһэн «Ород хатарай сюитэ» удха түгэлдэр, һонирхолтой байжа, эрхим сэгнэлтэ абаа. Хэрэнэй интернат һургуули хоёрдохи, Охор-Шэбэрэй найман жэлэй һургуули гурбадахи һууринуудта гараа.

Фестивалиин үедэ шалгараһан һургуулинуудай түлөөлэгшэдтэ комсомолой райкомой болон аймОНО-гой Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

ҺУРАГШАД МАЛШАДТА АЙЛШАЛНА

Аймагай хүгжэмэй һургуулиин һурагшад Саянай совхозой Харбяангуудай болон Нугын фермэнүүдэй малшадта айлшалаа. Фортепьянын багша К. А. Шулунова тэдэнэрые хүтэлбэрилнэ. Эдир хүгжэмшэд ород, буряад арадуудай дуунай аялга пианино дээрэ шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, нарьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Һурагша Лариса Московская Моцартын зохёолһоо хэһэг шадамараар баяан дээрэ наадажа, олоной дура татаа. Серёжа Усольцев, Коля Тулуев гэгшэд буряад композиторнуудай зохёоһон дуунуудые һайнаар гүйсэдхэжэ, малшадай һайшаал магтаалда хүртөө.

Һаяын үдэрнүүдтэ аймагай эдир хүгжэмшэд Туранай совхозой холын гүүртэ, фермэнүүдтэ айлшалхань.

В. БИЛЬТАГУРОВ.

«Шубууд үдэрэй хоол барина».

Д. ДУГАРОВАЙ фотоэтюд.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА (ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО)

ПАРИЖ

ФКП-гэй съезд тараба

ТАСС

Францийн Коммунис партиин XX съезд декабриин 17-до Париж шадархи хүдэлмэришэнэй тосхон — Сент-Уэндэ хүдэлмэрөө дүүргэбэ.

Энэ съезд Францийн хүдэлмэришэнэй коммунис хүдэлөөнэй түүхэдэ шухала шата болоһон байна. 1.200 гаран делегат, тэдэнэй дунда Францийн ажалшадай бүхы түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа. Францийн ажалшадай хүсэл эрмэлзэлнүүд съездын шиидхэбэринүүд дотор найруулагданхай.

ФКП-гэй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ XX съездын гол анхарал хандуулагдаа.

Ороной зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй правительственна хамтын программые XX съезд бүрин һайшааба.

XX съезд хадаа зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй правительственна хамтын программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй съезд болоо гэжэ ФКП-гэй Генеральна секретарь Ж. Марше съезд дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй нэгэдэл Францийн бүхы ажалшадые үргэн ниитэ арадай холбоон болгожо нэгэдүүлхэ үндэһэ һуури болоно гээд ФКП-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэл тушаа политическэ гол тогтоол дотор заагдана.

КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Сусловай съезд дээрэ үгэ хэлэхэдэнь, суглараашад халуунаар угтаа.

ФКП-гэй Центральна Комитет XX съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ шэнээр һунгагдаа. Вальдек Рошегэй хүнтөөр үбдэһэн дээрэһээнь, ФКП-гэй ЦК-гай Пленум тэрэниие ФКП-гэй Генеральна секретариин уялгануудһаа сүлөөлбэ. Францийн хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ элитэ ехэ габьяатай байһыень хараада абажа, Вальдек Рошее партиин хүндэтэ түрүүлэгшын тушаалда һунгаха гэһэн шиидхэбэри Пленум абаба. Ж. Марше ФКП-гэй Генеральна секретаряар һунгагдаа.

Партиин нягта жагсаалтай байһые, урдахи зорилгонуудаа шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ партиин бүхы гэшүүдэй бата нэгэдэлтэй байһые ФКП-гэй Центральна Комитедые һунгаһан һунгалта элирхэйлэн харуулаа.

НЬЮ-ЙОРК

ГАЗАРТАА БУСАХА ЗАМДАА

ТАСС

«Аполлон-17» гэжэ замбуулинай онгосо Газар тээшэ ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

Декабриин 17-ной үдэ багта замбуулинай онгосо Газарай татасада ороһон байна.

Газаахи фотокамерануудһаа пленкотой кассетэнүүдые, радиолокационно зондын харуулгые бэшэһэн суранзата лентые, мүн замбуулинай элшэ туяада ороһон табан хулганаатай контейнер двигателиин таһагһаа экипажнуудай таһаг руу оруулхын тула космонавт Эванс газаашаа гараһан байгаа. Замбуулинай элшэ туяагай космонавтнуудта ямараар нүлөөлдэгыень бүри һайнаар шэнжэлхын тула хулганаануудай уураг тархиень эрдэмтэд шэнжэлхэ юм.

Замбуулинай онгосо декабриин 19-нэй үдэшэ Номгон далай дээрэ бууха ёһотой.

ГУАЯКИЛЬ

«ГАЙХАМШАГ ИЛАЛТАНУУДАЙ 50 ЖЭЛ»

ТАСС

«СССР-ые байгуулга Агуу ехэ Октябриин социалис революциин аша үрэ болоно. Энээнэй үедэ В. И. Ленин түрүүтэй большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро Россин ажалшад хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагай — социализм ба коммунизм байгуулха үе сагай эхи табиһан байна», — гэжэ Эквадорой Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Педро Саад ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. Россин арадуудай шэлэһэн замай ашаар орон дотор дарлалта мүлжэлтэ усадхагдаһан, үндэһэ яһатан бүхэн тэгшэ эрхэтэн болоһон байна гэжэ Педро Саад тэмдэглэбэ. СССР-эй байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн саг соо энэ гайхамшаг хэрэгэй удха шанар бүри үргэдэһэн байна.

Совет арадуудай туйлаһан гайхамшаг илалтануудай 50 жэлэй турша соо олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн совет обществын нэгэдэл, нягта жагсаал улам бэхижэжэ, Ленинэй һургаалаар национальна асуудал шиидхэлгын зүб байһые гэршэлээ. Түүхэтэ богонихон болзор соо ехэ амжалтануудые туйлажа, Советскэ Союз хүсэн түгэс гүрэн болоо гээд Эквадорой Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь тэмдэглэбэ.

ВАРШАВА

Ленинэй музейдэ фотовыставкэ нээгдэбэ

ТАСС

Совет Социалис Республиканудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «СССР — аха дүү арадуудай холбоон» гэһэн фотовыставкэ Краковтахи В. И. Ленинэй музей соо нээгдэбэ.

Экономическа, соёлой һалбаринуудта Советскэ Союзай арадуудай туйлаһан ехэ амжалтанууд тухай эндэ табигдаһан 100 гаран гэрэл зурагууд хөөрэнэ. Совет уран зураашадай бүтээлнүүд эндэ мүн лэ табигданхай.

СССР-эй ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ВАРШАВА. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан студентнэрэй научна гурбан үдэрэй конференцидэ Польшын университедүүдэй бүхы түбүүдэй түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна. Энэ бүхэпольшын конференци Краков хотодо болоо. Советскэ Союздахи залуушуулай хүдэлөөндэ, коммунис байгуулалтада ленинскэ комсомолой эдэбхитэйгээр хабаадалсалгада гол анхаралаа хандуулһан байха юм.

ПАРИЖ. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан СССР-эй арадуудай искусствын фестиваль Версальска үүдэнүүдэй дэргэдэхи Спортын ордон соо амжалтатайгаар үнгэрбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Спортын ордондо орожо харахын тула элдэб хотонуудһаа олон мянгаад хүн нийслэл хотодоо зорюута ерэнэ. Совет артистнуудай мэргэжэл шадабари Францийн үргэн олониитые һонирхуулһан байха юм. Совет артистнуудай мэргэжэл шадабари олоной дура татаа гэжэ «Экип» газетэ бэшэнэ.

ДАККА. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэрые Бангладешэй Арадай Республикын демократическа олониитэ үргэнөөр тэмдэглэнэ. Мүнөө митингнүүд, суглаанууд, выставкэнүүд, кинофестивальнууд бүхы орон дотор үнгэргэгдэжэ байнхай. Залуушуулай эмхинүүдэй, политическэ партинуудай түлөөлэгшэд энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Совет фильмүүд — «Мүнхэ Ленин», «Солдадай эсэгэ», «Офицернүүд» ба бусад картинанууд орон доторхи портово ехэ хотын — Читтагонгын экрануудта табигдажа, олоной һонирхол татана.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гол шухала документын — Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай декларациин гол ёһонууд, дүримүүдые дэлхэйн 113 гүрэн баярай оршон байдалда баталба.

Генеральна Ассамблей декларации бэелүүлгын асуудал зүбшэн хэлсэжэ дүүргэээд, шиидхэбэри гаргаа. Декларациин эрилтэнүүдые шууд сэхээр, хэлбэришэгүй бэелүүлхыень дэлхэйн бүхы оронуудые тус шиидхэбэри уряална. Уласхоорондын эб найрамдалда, аюулгүй байдалда һаад тойбо татажа байһан зэбсэгтэ хёморонуудые усадхаха, колониализм, үндэһэ яһанай илгаа гаргалга ба хариин гүрэнүүдэй дарлалта мүлжэлгые усадхаха хэмжээнүүдые абахыень бүхы гүрэнүүдые уряалба.

Буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал хангаха, ООН-ой үүргэ бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэлжэ, таараха шиидхэбэри абаха гээшэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин политическэ ба дипломатическа ябуулгануудай аша үрыень дээшэлүүлхэ байха гэжэ сэгнээд, «Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ декларациие бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай» асуудал удаадахи сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ Ассамблей тогтоогоо.

Генеральна Ассамблейн XXV сессиин баталан абаһан, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай декларации Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай үүсхэл эдэбхиин үрэ дүн болоно.

Декларации бэелүүлхэ тухай асуудалые жэл бүри зүбшэн хэлсэлгэ тэрэниие зарим гүрэнүүдэй дүүргэхэ ябадал шалгаха арга олгохо байна. Уласхоорондын байдалые хараада абажа, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ шэнэ аргануудые эб найрамдалда дуратай оронууд олохо зэргэтэй.

Оройдоол хоёр гүрэн — колониальна Португали, үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг Урда Африка Генеральна Ассамблейн тогтоолнуудые буруушаан дуугаа үгөө. Баруунай 11 орон, тэдэнэй дунда США, Англи һаналаа бариһан байна.

КНР-эй түлөөлэгшэд тухай хэлэбэл, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ гэдэг дэлхэйн олонхи оронуудай хүсэлэл оролдолгые буруушаадагаа тэдэнэр энэшье удаада харуулба. Декларации бэелүүлхэ тухай асуудалые зүбшэлгэдэ Пекинэй делегаци хабаадалсаагүй, дуугаа үгэлгын урда тээхэнэ Албаниин делегацитай хамта Ассамблейн зал сооһоо гаража ошоо.

ТОКИО

ВЬЕТНАМ АРАДТА ТУҺАЛАМЖА

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын арадта зорюулагдаһан 80 тонно ашаа тээһэн «Кобэ-мару» гэжэ судна Японой Кобэ портһоо гараба. Энэ ашаанай ехэнхинь 77 миллион иен сэнтэй медицинскэ түхеэрэлгэнүүд болоно. Вьетнам арадта туһаламжа үзүүлхэ талаар Японой комитедэй суглуулһан мүнгэ зөөреэр эдэ түхеэрэлгэнүүд худалдажа абтаһан байха юм.

БОНН

К. БАХМАНАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Ноябриин 19-дэ үнгэргэгдэһэн парламентын һунгалтын һүүлээр орон доторой политическэ байдал тухай Германиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ Курт Бахман мэдүүлгэ хэбэ. Һунгалтын үедэ ехэ капиталай гол партида — ХДС/ХСС-тэ ФРГ-гэй түрүү үзэлтэй ба демократическа хүсэнүүдэй зүгһөө шанга харюу сохилтын хэгдэһэнэй ашаар СДПГ — СБДП-гэй правительство дахинаа засаг бариха аргатай болоһон байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Түгшүүрилые һуларуулгын, аюулгүй байдалай ба амгалан тайбанаар харилсан оршохо эрхэ байдалда ажаһууха хүсэлэнтэй байһанаа ФРГ-гэй ажалшад элидхэһэн байна. Советскэ Союз ба Польшотой ФРГ-гэй хэһэн договорнуудые, ФРГ ба ГДР-эй хоорондохи хэлсээнүүдые бодото дээрэнь эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ шухала гэжэ К. Бахман саашадаа тэмдэглэбэ.

ФРГ ба ГДР-эй хоорондохи харилсаае һайжаруулгада, эдэ гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ эсэргүүгээр ХДС/ХСС бүхы хүсөөрөө тэмсэнэ гээд К. Бахман тэмдэглээ. Социальна ба демократическа эрхын түлөө, ехэ капиталай дарлалта мүлжэлтэдэ эсэргүүгээр, эб найрамдалай ба түгшүүрилые һуларуулхын түлөө ажалшадай хэһэн ябуулганудые бүри нэгэдүүлжэ, Штраусай, Барцелиин харата һэдэлгэнүүдтэ шанга харюу сохилто хэхэ шухала.

Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаһуудалыень һайжаруулха, юумэнэй үнэ сэн, гэр байрын түлөөһэ буулгаха ябуулгануудые шэнэ правительство хэхэ аабза гээд К. Бахман тэмдэглээ.

ПАРИЖ

Париждахи зүблөөндэ хабаададаг ДРВ-гэй делегациин мэдүүлгэ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөндэ хабаададаг ДРВ-гэй делегаци Киссинджерэй пресс-конференци тушаа мэдүүлгэ тунхаглаба. «Вьетнамай Демократическа Республикын ба Холбоото Штадуудай хоорондо хэгдэһэн нюуса хөөрэлдөөнүүдэй удхые олондо тайлбарилхагүй гэһэн хоёр талын хэлсээе американ талын эбдэһэниинь гэмшэлтэй» — гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Олохон асуудалнуудаар хубилалта оруулха эрилтэ Хойто Вьетнамай тала табижа, хэлсээ баталалгада һаад тойбо татаа гэжэ американ тала баримтануудые зорюута хазагайруулан баталаа.

1972 оной октябриин 20-до хэгдэһэн хэлсээнэй текст тэрэ зандаа үлэхэ ёһотой гэжэ ДРВ тоолоно. Хэрбээ энэ текст хубилгаха гэжэ американ талын оролдоо һааш, шухала хэрэгтэй хубилалтанудые бидэшье оруулха зэргэтэйбди.

ЕРЭЭДҮЙН ХАЛААНИИЕ БЭЛДЭДЭГ ГУЛАМТА

13-дахи ГПТУ мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдые бэлдэдэг үнинэй училищинуудай нэгэн болоно. Һаяхан тус училищи 32 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. ПВЗ-дэ хэрэгтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхын тулада 1940 ондо 8-дахи ФЗО эмхидхэгдэһэн байгаа. Эндэ һураһан залуушуул слесарь, токарь, тагнуурашан мэргэжэлтэй боложо гарадаг байһан. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилхэдэ ФЗО дүүргэгшэд фронтдо мордоһон эсэгэнэрээ, аханараа халан абадаг һэн. Тэдэнэр паровозуудые заһабарилдаг, сэрэгэй захилнуудые дүүргэдэг бэлэй.

1956 онһоо тус училищи СУ (барилгын училищи) гэжэ шэнээр нэрлэгдэбэ. Иигэжэ шулуушан, модошо дархан, штукатуршан, шэрдэгшэ гэхэ мэтэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэдэг болоһон.

1963 ондо училищиин нэрэ дахинаа шэнэлэгдэжэ, 13-дахи ГПТУ гэжэ нэрэтэй болобо. Энэ үедэ һуралсалай шэнэ корпус, дархашуул болон слесарьнүүдэй дүршэл гараха мастерскойнууд баригдаа. 32 жэлэй туршада 7.000 дархашуул, шулуушад, штукатуршад, электровозуудай машинистнүүдэй туһалагшад, тепловозуудые заһабарилдаг слесарьнууд, сантехнигүүд эндэ һуража гараа. Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй парторг, Ленинэй орденой кавалер Р. Торонов, ЛВРЗ-гэй суута булад шудхагша В. Келлер болон бусад тус училищиие дүүргэжэ гараһан байна. Училищиин коллектив эдэ нүхэдөөрөө омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Техническэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан кабинедүүд, һуралсалай программын бүхы темээр харуулан ойлгуулха зүйлнүүд мүнөө училищида бии юм. Жэшээлхэдэ, модоор, түмэрөөр элдэб зүйлнүүдые хэхэ станогуудтай гурбан цех соо һурагшад ажалай дүршэл гарана. Дүй дүршэлтэй багшанар БурАССР-эй габьяата техник И. Д. Медведовский, П. С. Белослудцев, В. Ф. Коледов болон бусад тус училищида ажаллана.

Эдиршүүл сүлөөтэй сагтаа техническэ һуралсалай кружогуудта ябадаг, дуу, хатарта дуратайшуул уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсадаг байна. Училищиин спортсменүүд «Ажалай резервын» гэжэ спортын бүлгэмэй үнгэргэдэг мүрысөөнүүдтэ олохон жэлэй туршада нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Тепловозуудые заһабарилдаг слесарь В. Подберёзкий үндэрые харайлгаар республикын чемпион болоһон байна.

Тус училищиин багшанар болон һурагшад СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын тулада «Эрхим мэргэжэлэй түлөө» гэһэн конкурс мүнөө үнгэргэнэ.

Б. МИРОМАНОВ.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.30 — Телепанорама. 18.50 — Жэлэй эсэстэ».

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

19.30 — «Эбдэршэгүй хани барисаан». Москва — СССР-эй нийслэл. 21.30 — «СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэнэ».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

21.40 — «Танай бэшэгүүдээр». 22.00 — «Түрүү дүй дүршэл — хүдөөгэйхидтэ» (буряадаар). 22.20 — Чекистнүүдэй захилаар концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

16.50 — «Ажалай гвардеецүүд» — телефильм. 17.20 — «А ну-ка, парни». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

19.30 — «Марецкая тухай юу мэдэхэбта?» — телефильм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиин хүдэлмэри тухай информационно мэдээсэл. «Ажалай бэлэгүүд — суглуулбари. Арадуудай Хани Барисаанай орденой статус ба тэрээниие тайлбарилан бэшэлгэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «1973 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай» нүхэр Н. К. Байбаковой элидхэлһэ. «СССР-эй 1973 оной Гүрэнэй бюджет ба СССР-эй 1971 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай» нүхэр В. Ф. Гарбузовай элидхэлһэ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Энэнь колхоз, совхозуудта аша үрэтэй» — В. Рипп гэгшын статья. «Бултанай хэрэг» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Хилын саана.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64 38, 63-86, пропаганды в агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69 58, культуры и школ — 60 21, писем и раб. селькоров — 67 81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57 63, фотолаборатория — 33 61.